

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กรณีศึกษา : กองทุนหมู่บ้านกล้วย**

นางสาวสุกัลญา รัตนารักษ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

ศุภกัญญา รัตนารักษ์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านกล้วย หมู่ที่ 6 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ อารักษ์ ชีร์อำพน , 162 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองของกองทุนหมู่บ้านกล้วย ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ในการประเมินเพื่อการศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกล้วย ในด้านต่าง ๆ ซึ่งวิธีการดำเนินการประเมินในรูปแบบของซีพีพี (CIPP MODEL) เป็นตัวกำหนดกรอบ และขอบเขตของการประเมินโครงการ ในส่วนของการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบรายงาน (ปร.) 1 - 12 ซึ่งมาตรฐานการศึกษาสำนักงานสถาบันราชภัฏเป็นผู้ออกแบบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และกองทุนหมู่บ้านกล้วย สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน คือ สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านกล้วย และกลุ่มครัวเรือนในหมู่บ้านกล้วย

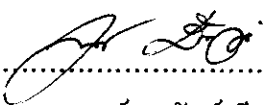
ผลการประเมินโครงการ กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกล้วย บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่งผลให้หมู่บ้านกล้วย และกองทุนหมู่บ้านกล้วยเกิดศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชนและสมาชิกในชุมชนมากขึ้น รวมทั้งยังสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในระดับสังคมต่อไป

โดยภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านกล้วยมีปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริม และขัดขวางการเจริญเติบโตของกองทุนหมู่บ้านกล้วย ซึ่งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการคิดหาแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ที่จะทำให้การดำเนินการ บรรลุตามวัตถุประสงค์ให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์อันแท้จริงที่จะเกิดขึ้น และส่งผลถึงประชาชนของหมู่บ้านกล้วย และประโยชน์ของประเทศอันแท้จริง

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน
โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ อารักษ์ ชีรอำพน)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร.โสภณ วงศ์แก้ว)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและ
การประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 7 มิ.ย. ๒๕๖๕

วันที่ ..... เดือน.....พ.ศ.....

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ ความเอาใจใส่ช่วยเหลือให้ความรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำจากหลายท่านโดยเฉพาะ อาจารย์อัครักษ์ ชีรอำพน และอาจารย์ประครอง ส่งเสริม อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย ซึ่งเป็นผู้ช่วยให้ข้อมูลทางด้านวิชาการเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนในการอนุเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายบัว นุพลกรัง ผู้ใหญ่บ้านกล้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มต่างๆ รวมทั้งชาวบ้าน ผู้อาวุโส บ้านกล้วย หมู่ที่ 6 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ข้อมูลอำนวยความสะดวก และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลพุดซาที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการจัดเวทีประชาคมตำบล และทุกๆ ส่วนที่มีส่วนช่วยเหลือให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ ลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สุกัลญา รัตนารักษ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	7
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
นโยบาย ปรัชญา หลักการ และวัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้าน	8
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี	10
แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	13
แบบคำขอเงินทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	14
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	17
หลักการประเมินโครงการรูปแบบชีพ โมเดล	20
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน	22
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	24
วิธีการประเมินโครงการ	24
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	27
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การวิเคราะห์ข้อมูล	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	34
ผลการประเมินบริบทชุมชน	34
ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	47
ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	55
ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน	56
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	57
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	60
สรุป อภิปราย	60
ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ผนวก ก	
ผนวก ข	
ประวัติผู้ทำสารนิพนธ์	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. หมู่บ้านในตำบลพุดซา	41
2. จำนวน และอัตราส่วนของครัวเรือนในหมู่บ้าน	42
3. ประชากรบ้านกล้วย	46
4. แหล่งน้ำ	47
5. สมาชิกในหมู่บ้านที่ไปศึกษานอกหมู่บ้าน	52
6. แสดงจำนวน และอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้)	52
7. จำนวนเงินกู้ที่ปล่อยให้กู้แต่ละอาชีพ	54

บทที่ 1

บทนำ

ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล

นโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง และเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

หมู่บ้านกล้วย หมู่ที่ 6 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ปฏิบัติตามแผนของรัฐบาลที่วางไว้ เริ่มตั้งแต่เดือน กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2544 โดยเริ่มตั้งแต่รับสมัครสมาชิกจนถึงให้สมาชิกเยี่ยมจากสภาพทั่วไปชาวบ้านส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้านมีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวน อดิการลงทุนการประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นมีการลงทุนที่ค่อนข้างมาก เช่น ไม่มีการใช้ปุ๋ยหรือยาปราบศัตรูพืช แต่ปัจจุบัน เช่น การทำนาที่จะมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น เนื่องจากมีการจัดการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องมีเงินทุน และเงินทุนที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือก็มีประโยชน์ได้ไม่มากนักน้อย ตามความต้องการของแต่ละครอบครัวซึ่งไม่เท่ากัน และแต่ละครอบครัวก็จะนำเงินที่ได้ไปใช้ตามความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

จากความพร้อมของหมู่บ้านกล้วยที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติในการตั้งกองทุนได้รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน และได้ดำเนินการบริหารจัดการกองทุนไปแล้วนั้น จึงมีความสำคัญและควรมีการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้นมาน้อยเพียงใด มีจุดเด่น จุดอ่อน อะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนากองทุนหมู่บ้านไปสู่ความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจ สังคม อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไป

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อทราบถึงกระบวนการการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกล้วย
- 2) มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
- 3) ท้องถิ่น/ชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 5) เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

ตอนที่ 3 กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ มีหลายกรอบความคิด ดังนี้

1. แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation) โพรวัสได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้องที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทุกขั้นตอน และจะมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับ มาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่ง โพรวัสได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินโครงการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้
  - 1.1) การบรรยายโครงการเพื่อศึกษารายละเอียดของโครงการที่ต้องการ ประเมิน ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต
  - 1.2) การประเมินการดำเนินการของโครงการ เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินการของโครงการเป็นอย่างไร และมีอะไรบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ
  - 1.3) การประเมินกระบวนการของโครงการ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการของโครงการว่าได้บรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละส่วนมากหรือน้อยเพียงใด
  - 1.4) การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามจุดมุ่งหมายของโครงการ
  - 1.5) การประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไร เพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับว่ามี ความสมเหตุ สมผลกันมากหรือน้อยเพียงใด

2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพคทริก (Kirkpatrick) เคอร์ค แพคทริก ได้นำเสนอแนวคิดของการประเมินโครงการฝึกอบรม ว่า “การฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการอบรมควรจะได้มีการประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อที่จะให้ทราบว่า การจัดการฝึกอบรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้มีประสิทธิภาพเพียงใด” โดยเคอร์ค แพคทริกได้กำหนดแนวทางของการประเมินโครงการฝึกอบรม จำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

- 2.1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้สึกรู้สึก หรือความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมิน
- 2.2) ประเมินการเรียนรู้ (Lerning Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ และทักษะที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการประเมิน
- 2.3) ประเมินการเรียนรู้ (Behavior Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานว่าเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลจาก เพื่อนร่วมงาน หรือผู้บังคับบัญชา เป็นต้น
- 2.4) ประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าผลจากการอบรม ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งต่อตนเองและต่อหน่วยงานของตนเองอย่างไร โดยใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ เป็นต้น

3. แนวและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวน ได้กำหนดความหมายการประเมิน “การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์และทรอนบาคเข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมิน ที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่ โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะ คือ
  - 1.1) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการโครงการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการโครงการระยะต่อไป
  - 2.1) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการ

ที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

2. การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิด ขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน ดังนั้นการประเมินตามแนวทางนี้ควรที่จะมีการออกแบบการประเมินให้มีความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่า อันจะช่วยส่งเสริมให้การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพ ในส่วนที่จะใช้ข้อมูลสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่า แต่มีความยุ่งยากที่มากขึ้น คือ การพิจารณาอย่างรอบคอบในการดำเนินการโครงการใด ๆ ที่ตัวชี้วัด เกณฑ์ และ เครื่องมือ ที่ใช้ในการประเมินจะระบุเป็นแนวทางที่ชัดเจนได้ค่อนข้างยาก

นอกจากนี้ สตรีฟเวน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิ จุดประสงค์โครงสร้างเนื้อหา หรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการประเมินวิธีการนี้เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ โครงการ
- 2) การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนผลของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

4. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้นำเอาต้นแบบทางความคิดเชิงระบบ(Stufflebeam's) ที่เรียกว่า CIPP Model มาเป็นกรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน ซึ่งมีแนวคิดและรายละเอียด ดังนี้

สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
- 4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของ การยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชีพวิถีโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

ปัจจัยนำเข้า (I)		กระบวนการ (P)		ผลผลิต (O)
นโยบายของรัฐบาล	→	การคัดเลือกผู้กู้	→	จำนวนผู้ได้กู้
เงิน 1 ล้านบาท	→	การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	→	ยอดเงินให้กู้
คณะกรรมการหมู่บ้าน	→	การรับชำระหนี้	→	กองทุนสะสม
เงินที่ผู้กู้ชำระคืน	→	การทำบัญชี	→	ชื่อเสียงของชุมชน
ผู้สมัครขอกู้	→	การช่วยเหลือลาด	→	อื่นๆ เช่น นักศึกษา
อื่นๆ เช่น นักศึกษา ผ่านงาน	→	กิจกรรมอื่นๆ เช่น	→	อื่นๆ เช่น นักศึกษา
บัณฑิตและทุนสะสม		บทบาทของนักศึกษาของหมู่บ้าน		

ตอนที่ 4 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุ หรือสถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อใช้ตอบประเด็นคำถาม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการนั้น ๆ ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูล ดังนี้
  - 1.1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวม ข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง
  - 1.2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือก ใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว อาทิ เอกสารหลักฐาน จดหมายเหตุ บันทึกต่าง ๆ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้ มาใช้จะต้องมี

การตรวจสอบความถูกต้อง และความเชื่อมั่นของข้อมูล ที่จะสามารถตอบคำถามได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประเภทของข้อมูล

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จำแนกออกได้ 2 ลักษณะ คือ

- 2.1) ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่าง
ชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี
เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
- 2.2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยาย
ความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูล
เชิงปริมาณโดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์
คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของ
ชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองเข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่
ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน
แน่นอนและมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้
มีทั้งในเชิงปริมาณ ที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลใน
รูปแบบของข้อความ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการเก็บรวบรวมที่หลากหลายที่จะนำมาพิจารณาใช้ได้
อย่างเหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการ มีดังนี้

- 3.1) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเผชิญหน้าระหว่าง
ผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันใน
ประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการข้อมูล จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ
  - 3.1.1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้
กำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ประเมินใช้เป็นคู่มือในการ
ใช้คำถามทุกประเด็นและบันทึกคำตอบในแบบสัมภาษณ์นั้น
  - 3.1.2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์
ที่กำหนดเฉพาะประเด็นหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งการ
ประเมินสามารถกำหนดคำถามได้อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
ดังนั้นผู้สัมภาษณ์ จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในประเด็นนั้น ๆ เป็นอย่างดี และ
มีความเชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ จำแนกเป็น

- การสัมภาษณ์แบบมีเป้าหมาย (Focused Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้ประเมินต้องมีเป้าหมายที่จะพยายามดึงความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในประเด็นที่ต้องการประเมิน
- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด โดยการกระตุ้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงระบายนความรู้สึกรหรืออาจจะแสดงความคิดเห็นจะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกรส่วนบุคคลมากขึ้น
- การสัมภาษณ์แบบไม่มีทิศทาง (Non-directive Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ปล่อยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึกร โดยการเล่าเรื่องต่าง ๆ ตามความพึงพอใจ

3.2) การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกต พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ จำแนกออกเป็น

3.2.1) การสังเกตโดยเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมายแล้วดำเนินการเก็บข้อมูล โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แต่ไม่สามารถขจัดบันทึกได้ทันทีที่อาจจะทำให้ข้อมูลบางส่วนอาจเกิดการสูญหาย

3.2.2) การสังเกตโดยบุคคลภายนอก เป็นการสังเกตที่ผู้ให้การสังเกตไม่รู้สึกรตัวว่าถูกสังเกต และสามารถบันทึกข้อมูลได้ทันทีโดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิด

ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. มีความรู้ความสามารถในการวางแผน จัดการ โครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และอย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีความรู้ความสามารถในการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการ และใช้ประโยชน์จากการประเมินผลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
3. มีจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง
4. ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมายเหตุ เอกสารฉบับเต็มรูปสำหรับศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การจัดตั้งกองทุน สามารถหาอื่นเพิ่มเติมได้จาก กองทุนที่นักศึกษาดำเนินงานอยู่หรือ จากสำนักงานพัฒนาการอำเภอ/จังหวัด

ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาล จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนา

หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติมีหลักการในการจัดสรรเงินให้แก่กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ดังนี้
  - 1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
  - 2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
  - 3) ความพร้อมของระบบการตรวจสอบ และ ประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
  - 4) ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้อง และเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการอำนวยการและผู้ช่วยเลขาธิการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคน แต่ไม่เกินเจ็ดคน

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มี การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับหน้าที่

3. นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

- 8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นหรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจ และหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- 12) ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบียดประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบียดประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

6. การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 4 มาใช้กับการประชุม และวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

7. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบียดประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบียดประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2. สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้
  - (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
  - (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
  - (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
  - (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (9) ดำเนินการ หรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ตอนที่ 3 แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนตามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- (1) เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปี บริบูรณ์
- (3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

- (6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
- (7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- (8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- (9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ (4)

ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของ หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ต่อครัวเรือน /ปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุม เพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน
2. วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบของคณะกรรมการของหมู่บ้านหรือไม่
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุน
6. รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

1. ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
2. ระเบียบข้อบังคับ มีข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้แล้วหรือไม่
3. วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุณดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

1. จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน
2. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน มีสมาชิกแล้ว เป็นจำนวน
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน ในรูปของการถือหุ้น การออม ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค หรือได้เปล่า ณ ปัจจุบัน
4. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้าน/ชุมชน มีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้าน/ชุมชน หรือ เครือข่าย อื่นนอกหมู่บ้าน/ชุมชนหรือไม่

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ จะพิจารณาถึง
5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
10. การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสันติยั่งยืนมีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งของกองทุน อยู่บ้านเลขที่ 82 หมู่ 6 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและเงินรับฝาก
- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตในสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการ คือ
  - เป็นคนมีความซื่อสัตย์
  - เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
  - เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
  - เป็นคนรู้จักสามัคคี
- 5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
  - เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ
  - เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
  - เป็นคน ขยันการทำงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
  - เป็นคนเก่ง คนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- 6) เงินค่าหุ้น
- 7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 8) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่พำนัก มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในหมู่บ้านกล้วย และพักอาศัยอยู่ระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้มิมีนิสัยอันคั่งแค้น มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการ ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- 6) มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
- 7) มีอายุตั้งแต่ยี่สิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นคำขอสมัครสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 3 สามารถยื่นความจำนง หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล และกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
- 3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

6. สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
- 5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- 6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- 7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- 8) มีลักษณะไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิก

ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) สมาชิกทั้งที่เป็นกลุ่มองค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
- 2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น
- 3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบ โดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และเปิดเผยอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงิน ไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืนธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบ หรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้แน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิก หรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้อย่างหนึ่งรายใดก็ได้ เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กุนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันทีให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินไปไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพ ในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีของหมู่บ้านกล้วย ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้

1. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้
  - การพัฒนาอาชีพ
  - การสร้างงาน
  - การสร้างและ/หรือ เพิ่มรายได้
  - ลดรายจ่าย
2. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการ เพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
3. ลักษณะโครงการ สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินตามข้อ 1 แต่ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือเป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการ ได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
4. วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้ การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท
5. การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้และการจัดทำรายงาน สมาชิกจะต้องดำเนินการโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด
6. การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด
7. หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนด ดังนี้
  - เงินกู้ตามข้อ 1 ต้องใช้สมาชิกของกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน และบุคคลที่เป็นผู้ค้ำจะต้องไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หรือถ้าผู้กู้มีหลักทรัพย์มาค้ำประกันเงินกู้ไม่จำเป็นต้องมีผู้ค้ำประกัน
8. การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้สำหรับเงินกู้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้
  - เงินกู้ตามข้อ 1 ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมด้วยดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี
9. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้อัตราละ 50 สตางค์ต่อเดือน
10. ค่าปรับในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละศูนย์จุดห้าต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

11. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ ดังนี้

- (1) เป็นเงินปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละสิบ
- (2) เงินประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละยี่สิบ
- (3) เงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นในอัตราร้อยละห้า
- (4) เงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุนในอัตราร้อยละสิบ
- (5) ทุนการศึกษาและการพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้านในอัตราร้อยละห้า
- (6) ทุนเพื่อสมทบทุนในอัตราร้อยละสิบห้า
- (7) เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในอัตราร้อยละสิบ
- (8) เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านในอัตราร้อยละยี่สิบ
- (9) อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรในอัตราร้อยละห้า

ตอนที่ 7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

จำเนียร สุขหลายและคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, บรรณาธิการ); 2525 : 183-195

แบบจำลองชีพพีจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

- 1.) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
- 2.) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
- 3.) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
- 4.) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจ เพื่อตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

- 1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อใช้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

2.2) ความสามารถของหน่วยงาน หรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.3) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.4) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนการดำเนินการได้รับการอนุมัติ และลงมือทำการประเมินกระบวนการ จำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบ และผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

3.1) เพื่อหาและทำลายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการที่ผิดขั้นตอนที่วางไว้

3.2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน

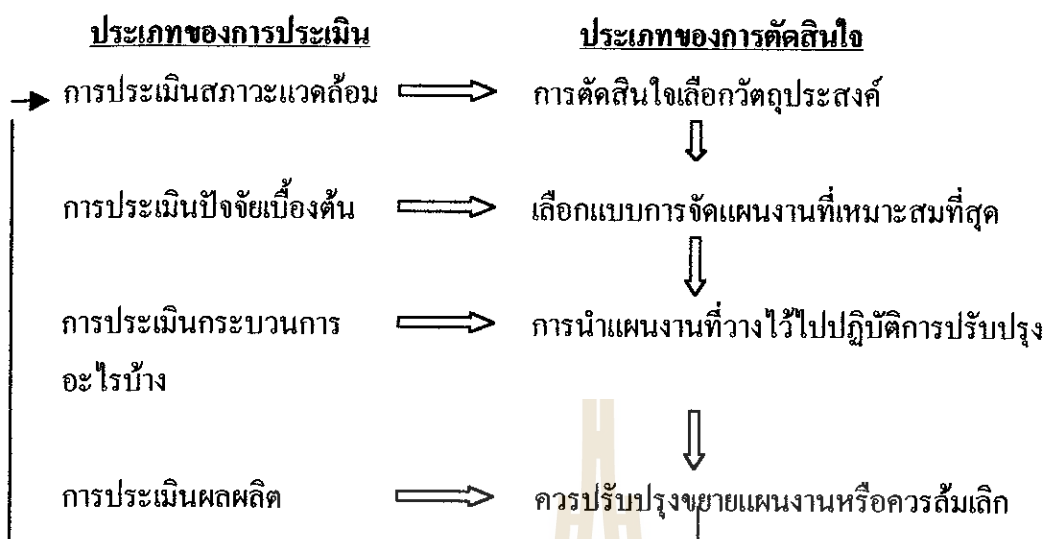
3.3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อจัดและแปลความหมายของความสำเร็จไปเฉพาะ เมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิต สามารถที่จะแยกให้เป็นได้ง่าย สำหรับการประเมินปัจจัย จะเกิดขึ้นก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อม กำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ

การตัดสินใจ โดยใช้การประเมินปัจจัยเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิต ซึ่งสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

ความสัมพันธ์ระหว่าง การประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

2. รูปแบบการประเมินแบบซิปโมเดล (ยาวดี วิบูลย์ศรี); 2525 : 78-80

1. Context Evaluation (การประเมินเนื้อความ) เป็นการประเมินผลพื้นฐานเกี่ยวกับการค้นหาว่า อันจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะช่วยวางแผนโครงการให้เป็นไปตามความต้องการ และจำกัดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับดำเนินโครงการ
2. Input Evaluation (การประเมินตัวป้อน) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพที่จะอำนวยให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ บรรลุเป้าหมายของโครงการ
3. Process Evaluation (การประเมินผลกระบวนการ) การประเมินผลประเภทนี้จะทำหน้าที่ต่อจาก Context และ Input Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างไร การประเมินผลช่วงนี้จะนำผลไปสู่การประเมินผลขั้นผลิตผล
4. Product Evaluation (การประเมินผลิตผล) วัตถุประสงค์ของการประเมินผลประเภทนี้ก็คือ ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ อาจอาศัยการเปรียบเทียบผลผลิตกับเกณฑ์มาตรฐาน

ตอนที่ 8 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้าน และชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และ

ประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้าน และชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้รับกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งช่วยในการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ตอนที่ 1 วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ เป็นการประเมินเชิงระบบ โดยมีแนวคิด และรูปแบบการประเมินเป็นกรอบแนวความคิดของประเด็นที่จะประเมิน หรือเค้าโครงร่างในลักษณะของการเชื่อมโยงสัมพันธ์ และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ หรือเป็นสิ่งที่แสดงภาพรวมของประเด็นที่จะประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินการประเมินโครงการ ตัวแบบความคิดเชิงระบบ เป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปร สำหรับทำการเก็บข้อมูล ตัวแบบทางความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) อักษรย่อดังกล่าวมีความหมายดังนี้

C ย่อมาจาก Context คือ สภาพแวดล้อม หรือบริบทของหน่วยระบบ

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยเบื้องต้น หรือปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการ หรือกระบวนการของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้น หรือผลผลิตของหน่วยระบบ

ประเภทของรูปแบบการประเมิน

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน มีอยู่อย่างหลายรูปแบบตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินแต่ละบุคคลที่ได้นำเสนอแนวคิด โดยการเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นการเลือกรูปแบบการประเมิน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ ควรจะได้มีการพิจารณาความเหมาะสม หรือความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และจุดประสงค์ของโครงการที่จะประเมินจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ได้จำแนกรูปแบบการประเมิน ตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้เป็น 3 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Base Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายกับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานโครงการ ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ ครอนบาค และเคริกแพตทริค เป็นต้น

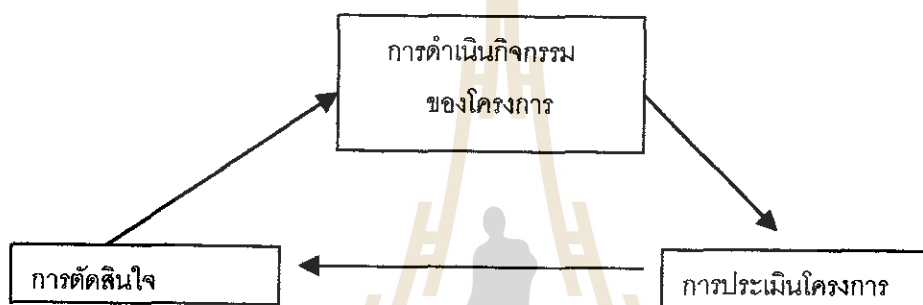
2. รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision Oriented Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการของการประเมินที่เป็นระบบ โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการที่จะทำให้ได้สารสนเทศ เพื่อที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจที่เหมาะสมซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ได้แก่ สตีฟเฟิลบีม อัลคิน เป็นต้น

3. รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า (Value-Oriented Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการว่า การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่า หรือศรัทธาของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลผลิตทั้งหมดของโครงการ โดยใช้กระบวนการประเมินที่เป็นระบบ ผสานกับวิธีการแบบธรรมชาติ (Naturalistic Approach) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ ได้แก่ สตรีฟเวน สเตก โพรวัสเป็นต้น

แนวคิดและรูปแบบการประเมินเชิงของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1 แนวคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเด็น ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2.) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation :I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3.) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

5.) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจาก การประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการ ประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ความหมายและประเภทของประชากร

คำว่า ประชากร (Population) ที่มีใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการวิจัยจะมีลักษณะเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้นย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญเนื่องจาก ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะเพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) ประชากรแบบจำกัดคือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถเจนนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด
2. ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถเจนนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด

ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

คำว่า กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัยหมายถึงกลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

- 1) วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
- 2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยที่ได้ผลตรงกับลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษาต้องได้จากการศึกษากับประชากร แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในการศึกษากับประชากร ดังนั้น การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร เพื่อใช้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร สำหรับใช้ในการศึกษาจึงเป็นวิธีการที่นักวิจัยทั้งหลายนำมาใช้กันมาก วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี คือ

- 1) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling)
  - 2) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling)
- เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกเลือกไม่เท่าเทียมกัน และผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดหรือประมาณค่าโอกาสที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่างได้

โดยประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านกล้วยมีจำนวน ครัวเรือน 104 ครัวเรือน มีบ้านทั้งหมด 104 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 553 คน โดยเป็นชาย 285 คน เป็นหญิง 268 คน ปัจจุบันสภาพในหมู่บ้านทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และรายได้น้อย พอจะเลี้ยงครอบครัวในแต่ละเดือนได้

ตอนที่ 3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริง เพื่อตอบปัญหาวิจัยหรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้น กระบวนการที่นำมาใช้ในการหาคำตอบของปัญหา ต้องเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผล มีความน่าเชื่อถือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาวิจัยมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น เรียกว่า ตัวแปร (Variable) ตัวอย่างของตัวแปรที่มีการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา และการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา การจัดชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนอาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ ฯลฯ

ในการดำเนินการโครงการใด ๆ นั้น ผู้บริหารโครงการ ผู้ปฏิบัติงานโครงการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการจะมีความต้องการที่จะทราบว่า รู้ได้อย่างไรว่าโครงการที่ตนเองรับผิดชอบประสบความสำเร็จ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดระดับของการปฏิบัติงาน ที่บ่งชี้ว่าการดำเนินโครงการนั้นได้บรรลุผลสำเร็จแล้ว

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

หลักการของการสร้างตัวชี้วัด

ในการสร้างตัวชี้วัดที่ดี จำเป็นต้องมีหลักการที่ใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ มีดังนี้

1. เลือกใช้/สร้างตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทน หรือที่สำคัญเท่านั้น
2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องพิจารณาข้อมูลที่อยู่ในระบบเป็นสำคัญ
3. คำอธิบาย หรือการกำหนดตัวชี้วัดควรจะเป็นวลีที่มีความชัดเจน
4. ตัวชี้วัดอาจจะกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพก็ได้
5. ค่าของตัวชี้วัดในเชิงปริมาณอาจคำนวณหาได้จากการใช้ การเจนนับ อัตราส่วน สัดส่วน

ร้อยละ ค่าจากการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง หรือค่าการกระจายของข้อมูล เป็นต้น

พื้นที่ที่จะประเมิน คือหมู่บ้านกล้วยซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีระยะห่างจากตัวจังหวัดถึงหมู่บ้านกล้วยประมาณ 13 กิโลเมตร อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง ตำบลพุดซา

การประเมินจะประเมิน 2 ด้าน ได้แก่

1. ประเมินการบริหารจัดการ
2. ประเมินผู้กู้

และสามารถแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชีพชีโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบ ดังนี้

ตัวชี้วัดหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ได้แก่

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้
- อื่น ๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิตและทุนสะสมของหมู่บ้าน

กระบวนการของหน่วยระบบ ได้แก่

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยเหลือตลาด
- กิจกรรมอื่น ๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

ผลผลิตของหน่วยระบบ ได้แก่

- จำนวนผู้ได้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- กองทุนสะสม
- ชื่อเสียงของชุมชน
- อื่น ๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

ตัวชี้วัดหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่น ๆ
- สถานที่ + วัตถุประสงค์
- เทคนิควิธีทำงาน
- กำลังทำงาน
- อื่น ๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

กระบวนการของหน่วยระบบ

- การทำกิจการธุรกิจ
- การตลาดที่ดี
- การหาวัตถุประสงค์
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ประเมิน
- กิจกรรมอื่น ๆ เช่น

ผลผลิตของหน่วยระบบ

- รายได้เป็นเงิน
- ผลเป็นสิ่งของ
- ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี

- ผลเป็นความพอใจ
- อื่น ๆ เช่น นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการใด ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ที่ให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ดังนั้น จึงจำเป็นจะต้องมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลแต่ละประเภทด้วย

ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมิน มีดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนา แต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ผู้สัมภาษณ์ที่ดีจะต้องเป็นผู้ฟังมากกว่าที่จะพูดเสียเอง และต้องไม่หลงเชื่อคำพูดของผู้ถูกสัมภาษณ์ง่าย ๆ เครื่องมือการสัมภาษณ์จะเป็นแบบเดียวกับการสังเกต ผู้สัมภาษณ์ต้องเตรียมการและเตรียมตัวให้พร้อม ต้องไม่ทำให้บรรยากาศของการสัมภาษณ์เคร่งเครียดโดยใช่เหตุ ควรใช้การพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์ และควรแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ว่าต้องการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ไปใช้ทำอะไร และจะเกิดประโยชน์ในด้านใด

การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับการวิจัยชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลได้โดยตรงตามข้อคำถามที่ผู้วิจัยต้องการทราบ ตัวอย่างของคำถามที่ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น ข้อคำถามจาก บร. ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจากชุมชนหมู่บ้านสำหรับโครงการบัณฑิตกองทุน โดยคำถามเหล่านั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน หมู่บ้าน หรือแม้กระทั่งข้อมูลระดับบุคคล

หลักการสัมภาษณ์

การใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ควรมีหลักการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์
2. วางโครงเรื่อง หรือคำถามที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า
3. ต้องศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่ตนจะไปสัมภาษณ์ รวมทั้งเรื่องราวของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย
4. พิจารณาภูมิหลังของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า
  - สามารถให้ข้อมูลที่ต้องการหรือไม่
  - เต็มใจที่จะให้ข้อมูลที่เป็นจริงหรือไม่
  - มีอคติต่อเรื่องที่จะสัมภาษณ์มากน้อยเพียงไร
5. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับผู้ให้สัมภาษณ์
6. ควรบันทึกผลการสัมภาษณ์ทันทีเท่าที่จะทำได้

การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่จะต้องใช้ตัวบุคคล ซึ่งในที่นี้คือตัวของ
ผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หู และตาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ฝ้าสังเกต
พฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้ไว้ป้องกันการลืมสิ่งที่
ได้จาก การสังเกต ก่อนการบันทึก ควรมีการตีความหมายของพฤติกรรมภายหลังการสังเกต
แต่ไม่ควรตีความหมายในขณะที่ทำการสังเกต ผู้สังเกตหรือวิจัยต้องไม่ลืมว่าพฤติกรรมการแสดง
ออกที่สังเกตนั้น จะต้องเป็นพฤติกรรมที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

การสังเกตอาจต้องใช้หรือไม่ใช้ความรู้สึกลึกซึ้งของผู้สังเกตก็ได้ การเก็บข้อมูลด้วยการ
สังเกต ผู้วิจัยต้องมีการวางแผนล่วงหน้า หรือควรมีการฝึกซ้อมการสังเกตซ้ำหลาย ๆ ครั้ง และ
ควรมีแบบประกอบในการสังเกต และต้องไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวว่ามีผู้กำลังเฝ้ามองอยู่ เพื่อไม่ให้
การสังเกตนั้นออกนอกประเด็นที่ต้องการศึกษา ควรใช้เวลาในการสังเกตช่วงสั้น ๆ ไม่ควรให้
นานเกินไป และควรมีผู้ร่วมสังเกตอย่างน้อย 2 คนสังเกตพฤติกรรมในเรื่องเดียวกัน รูปแบบ
ของการสังเกตอาจแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ

- ก. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง
แต่ละคน โดยตัวผู้สังเกตหรือผู้วิจัยเอง
  - ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของ
กลุ่มตัวอย่าง แล้วมาเล่าให้ผู้สังเกตหรือผู้วิจัยฟังในภายหลัง
ข้อจำกัดของการสังเกต คือ ผู้สังเกตจะไม่สามารถทำการเก็บข้อมูลที่ต้องการได้
ถ้าเหตุการณ์ที่ผู้สังเกตต้องการไม่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล
3. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมในเวลาที่เหมาะสมในการประชุม หรือการประชุม
ต่าง ๆ เราสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมนั้น ๆ
  4. การจัดเวทีประชุม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในชุมชน ค้นหาอดีตที่ภูมิใน ปัจจุบันที่ภูมิใจ ความฝัน
ความต้องการในอนาคตของหมู่บ้าน

ตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ความหมายของการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการ
เก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และ
มีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งในเชิงปริมาณ
ที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ

สำหรับการเก็บข้อมูลมีแบบในการเก็บข้อมูล 12 ชุด คือ บร. 1 - บร. 12 แต่ละ บร. มี
การเลือกเก็บข้อมูลดังนี้

บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) โดยการสัมภาษณ์จากชาวบ้านและผู้นำ
ชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน กชช.2ค จปฐ. อบค. วัด และการสังเกตรอบหมู่บ้าน

บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน 20% ของจำนวนครอบครัวทั้งหมด

บร. 3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน) โดยการสัมภาษณ์กรรมการกองทุน สมาชิกในกองทุน ประชาชนในหมู่บ้าน

บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) โดยการสัมภาษณ์จากกรรมการและสมาชิกในกองทุนฯ

บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) โดยการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโดยรวมตัวกันจัด 10 หมู่บ้านขึ้นไป ให้แต่ละหมู่บ้านมีตัวแทนหมู่บ้านละ 3 คน มารายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) โดยการเสวนาเป็นกลุ่ม ๆ และจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน

บร. 7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน) โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง และสรุปประกอบรายงาน บร. 12

บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์) โดยการจัดทำแผนงานโครงการฯ ร่วมกันทุกหมู่บ้านในตำบลพุดซา และจัดเวทีประชาคมตำบลเพื่อทำประชาพิจารณ์

บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน ร้อยละ 20 ของครอบครัวทั้งหมด เพื่อเก็บข้อมูลเจาะลึก ประกอบการทำรายงานต่าง ๆ

บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) โดยการจัดเวทีสัมมนาสรุปบทเรียนระดับหมู่บ้านและตำบล

บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) โดยการสัมภาษณ์สมาชิกกองทุน ฯ เป็นระยะ แบบเจาะลึกรายกรณี

บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) โดยการจัดเวทีวิเคราะห์ทำแผนแม่บทชุมชน ใช้กระบวนการ AIC/FSC

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล(Analysis Of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปรความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล เป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ หรือประเด็นที่ประเมิน ไม่ควรที่จะวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้อง เพราะจะทำให้เสียเวลาโดยไม่มีประโยชน์
2. การเลือกใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ควรจะได้พิจารณาความเหมาะสมของค่าสถิติกับระดับของข้อมูล
3. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องอธิบาย และนำเสนอในรูปแบบที่ง่ายไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้
  - 3.1) ลักษณะที่สำคัญของข้อมูล ที่จะใช้ตอบคำถามของประเด็นที่ต้องการ
  - 3.2) ข้อมูลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ และประเด็นของการประเมินอย่างไร
  - 3.3) ข้อมูลมีความสอดคล้อง ขัดแย้ง กับแนวความคิด หรือทฤษฎี อย่างไรบ้าง
  - 3.4) ข้อจำกัดของข้อมูลต่อการตีความหมายของข้อมูล มีหรือไม่ อย่างไร

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กรณีศึกษา บ้านกล้วย ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ ตามกรอบความคิดทฤษฎี รูปแบบซีพี (CIPP Model) ในการประเมิน ตอนที่ 1 - 5 และการ รายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

- 5.1) เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 4 ข้อ เพียงใด
- 5.2) เพื่อทราบว่ายังมีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้านที่สนับสนุน หรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
- 5.3) เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำ สารนิพนธ์ครั้งนี้
- 5.4) เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนี้สำหรับ ตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูล สภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1) บริบทระดับประเทศ

1.1.1) ความยากจนของประเทศ

ผลจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกี่ยวกับ ภาวะความยากจนของประชากรไทย โดยใช้ข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ และสังคม ของครัวเรือน พบว่าจากเส้นความยากจน* ในปี 2541 โดยเฉลี่ยประมาณ 911 บาทต่อคนต่อ

เดือนนั้น จะมีจำนวนประชากรซึ่งจัดว่ายากจน เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนประมาณ 7.9 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 12.9 ของประชากรทั้งประเทศ

(*เส้นความยากจน หมายถึง ระดับรายได้ที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการขั้นต่ำในการบริโภคอาหาร สินค้า และบริการ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ)

ในช่วงปี 2531 - 2539 จำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ จากจำนวน 17.9 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 32.6 ของประชากรทั้งสิ้น ในปี 2531 เป็น 6.8 ล้านคนหรือร้อยละ 11.4 ในปี 2539 และหลังจากนั้นในปี 2541 จำนวนและสัดส่วนคนจนได้เพิ่มขึ้นเป็น 7.9 ล้านคนหรือร้อยละ 12.9 ของประชากรทั้งสิ้น

พื้นที่ที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแม้ว่าสัดส่วนของเงินจนในภาคนี้ได้ลดลงตามลำดับในช่วงปี 2531 - 2539 เช่นเดียวกับภาคอื่น แต่สัดส่วนคนในภาคนี้รวมทั้งในภาคใต้ และภาคกลางได้เพิ่มขึ้นในปี 2541 ในขณะที่สัดส่วนของเงินจนในภาคเหนือมีแนวโน้มลดลง ส่วนกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดชอปรุงเทพมหานครนั้น สัดส่วนของคนจนในปี 2541 ยังอยู่ในระดับเดียวกับปี 2539

1.1.2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม)

ส่วนที่ 1 บทบาทและความสำคัญของ SMEs

ส่วนที่ 2 ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม

ส่วนที่ 3 กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนา SMEs

1. บทบาทและความสำคัญของ SMEs

ในปัจจุบันภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8.5 แสน ร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ มีการจ้างงาน ประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากซึ่งอยู่นอกระบบ ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย ในภาคอุตสาหกรรมแรงงานประมาณกึ่งหนึ่ง และการจ้างงานใหม่ที่เกิดขึ้นหลังวิกฤต ประมาณร้อยละ 60 อยู่ใน SMEs ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทยพึ่งพาดตลาดต่างประเทศ และอุตสาหกรรมส่งออก วัตถุประสงค์แปรรูปขึ้นต้นและขึ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศส่วนหนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่งออก จึงเป็นกุญแจสำคัญในการผลิตของประเทศไทยและการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในภาพรวม นอกจากนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศผลิตสินค้า และบริการสนองความต้องการของราษฎรผู้บริโภคในท้องถิ่นห่างไกล จึงกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

2. ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม

การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ การมีความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าด้วยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพการกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัย

แวดล้อม การประกอบธุรกิจของ SMEs ได้เปลี่ยนไป และยังคงความรวดเร็วอันเป็นผลจากการเป็นเสรีทางการค้าและความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารและการกระจายสินค้า ตลอดจนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถเปลี่ยนจากฐานทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศ และแรงงานที่มีค่าแรงต่ำ ไปสู่การนำเสนอสินค้ารูปแบบใหม่ ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความสามารถในการใช้ประโยชน์เหล่านั้น ไม่ว่า SMEs จะมุ่งตลาดภายในประเทศหรือตลาดต่างประเทศต่างก็จำเป็น การเข้าสู่มาตรฐานสากล และยกระดับผลิตภาพให้ทัดเทียมคู่แข่งอื่น รวมทั้งต้องมีความต้องการธุรกิจในลักษณะที่เป็นนานาชาติมากขึ้น

จากข้อพิจารณาข้างต้น จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม คือ

- 1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล
- 2) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองและการตลาด
- 3) วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้นได้

3. กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนา SMEs

เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดกลยุทธ์และมาตรการประกอบด้วยมาตรการดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการมีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- 1.) การพัฒนาและประยุกต์ระบบวินิจฉัย และให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่สถานประกอบการ การส่งเสริมและจัดความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 2.) จัดระบบบริการที่ปรึกษาเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกิจการ
- 3.) สนับสนุนและส่งเสริมการปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย (Modernization) และให้เหมาะสมกับธุรกิจไทย
- 4.) สนับสนุนการยกระดับคุณภาพสินค้าของ SMEs สู่มาตรฐานสากล
- 5.) พัฒนาเครือข่ายและประสิทธิภาพของแหล่งการวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- 1.) บ่มเพาะ และสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการเดิมให้พร้อม
- 2.) เพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของระบบบริการฝึกอบรมให้สอดคล้องต่อความสำคัญของ SMEs
- 3.) เพิ่มประสิทธิภาพของระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

4.) ปรับปรุงการผลิตบุคลากรในสถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการได้แก่

- 1.) ปรับปรุงระบบการจัดซื้อของรัฐให้เอื้อต่อ SMEs โดยเน้นการขยายโอกาส
- 2.) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมรับช่วงการผลิตที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ขึ้น
- 3.) เพิ่มความเข้มแข็งของกิจกรรมส่งเสริมการส่งออก
- 4.) ส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน และการจัดตั้งบริษัทการค้าระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงิน และสร้างกลไกเสริมทาง SMEs มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการได้แก่

- 1.) ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันสินเชื่อ
- 2.) พัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อ SMEs
- 3.) จัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุนกับ SMEs ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา
- 4.) จัดตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นกลไกทางนโยบายในการส่งเสริม SMEs สนับสนุนการรวมกลุ่มของ SMEs
- 5.) เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานเพื่อให้บริการปรึกษาแนะนำด้านการเงิน

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการได้แก่

- 1.) เร่งพัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ SMEs
- 2.) พัฒนากลไกในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและการบริการเพื่อสร้างความเปรียบเทียบของ SMEs
- 3.) ส่งเสริม SMEs ให้พร้อมเข้าสู่สังคมข่าวสาร
- 4.) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการกระจายสินค้า
- 5.) ยกกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการให้บริการแก่ SMEs และส่งเสริม SMEs ในภูมิภาคให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจภาคต่าง ๆ
- 6.) ส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาวิสาหกิจรายย่อย และวิสาหกิจชุมชน มีมาตรการที่สำคัญที่จะดำเนินการได้แก่

- 1.) บ่มเพาะการจัดตั้งวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา
- 2.) ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาเดิมของวิสาหกิจรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนทางธุรกิจ
- 3.) ยกกระดับขีดความสามารถด้านการจัดการเชิงธุรกิจและส่งเสริมให้วิสาหกิจรายย่อยเป็นทางการได้

กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการได้แก่

- 1.) ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ตามหลักการเกาะกลุ่มธุรกิจรวม
- 2.) พัฒนาโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเชื่อมโยงวิสาหกิจครบวงจร
- 3.) ผลักดัน และสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างธุรกิจสัมพันธ์
- 4.) จัดมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์และเงินทุนการลงทุน และร่วมลงทุนดำเนินกิจการประเภทต่าง ๆ รองรับธุรกิจอย่างครบวงจร

1.1.3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด คาดว่าในปี 2545 นี้ประเทศไทยจะมีดุลการค้าเกินดุลประมาณ 2.22 - 2.55 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งอาจจะลดลงจากปี 2544 ในขณะที่การเกินดุลบัญชีเดินสะพัด คงจะอยู่ที่ประมาณ 5.9 - 6.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยลดลงจากปีก่อนหน้าเช่นเดียวกัน สำหรับในปี 2546 การขยายตัวของการนำเข้า และการใช้จ่ายของประชาชนในประเทศ จะส่งผลให้ฐานะการเกินดุลทั้งสองมีแนวโน้มที่จะลดลงไปอีกจากปี 2545 โดยการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดอาจจะอยู่ประมาณ 4.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐเท่านั้นทุนสำรองระหว่างประเทศ คาดว่าจะอยู่ที่ 33.8 - 34.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ณ.ปลายปี 2545 เมื่อเทียบกับ 33.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ณ.สิ้น ธันวาคม 2544 ทั้งนี้ การปรับของทุนสำรองระหว่างประเทศในปี 2545 จะเป็นผลมาจากฐานะการเกินดุลการค้า และดุลบัญชีเดินสะพัด ในขณะที่เงินทุนไหลออกสุทธิชะลอตัวลง ซึ่งส่งผลให้ดุลการชำระเงินของประเทศมีฐานะเกินดุล (คาดว่า ประมาณ 708 - 1,036 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ส่วนในปี 2546 คาดว่าการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงิน จะส่งผลให้ทุนสำรองระหว่างประเทศขยับเพิ่มขึ้นอีกจากปี 2545 เป็นประมาณ 34.5 - 34.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ณ. ปลายปี 2546

1.1.4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจ รับทราบตามที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สชช) รายงานผลการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สรุปได้ดังนี้

รายได้ของครัวเรือน และแหล่งที่มาของรายได้ในปี 2542 ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 12,729 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นจากปี 2541 ร้อย 1.9 โดยมีแหล่งที่มาจากค่าแรงและเงินเดือนประมาณร้อยละ 42 กำไรจากการประกอบธุรกิจนอกภาคเกษตรประมาณร้อยละ 19 กำไรจากการประกอบธุรกิจภาคเกษตรประมาณร้อยละ 9 และมาจากแหล่งรายได้อื่น ๆ ประมาณร้อยละ 30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า

1. ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีรายได้เฉลี่ย 26,742 บาทต่อเดือน เพื่อขึ้นร้อยละ 7.3

2. คริวเรือนภาคกลางและภาคเหนือ มีรายได้เฉลี่ย 12,786 และ 10,253 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.1 และ 4.8 ตามลำดับ
3. ขณะที่คริวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีรายได้เฉลี่ย 8,138 และ 10,953 บาทต่อเดือน ลดลงร้อยละ 4.8 และ 4.4 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายของคริวเรือนและประเภทของค่าใช้จ่าย คริวเรือนทั่วประเทศมีรายจ่ายโดยเฉลี่ย ประมาณเดือนละ 10,238 บาทต่อคริวเรือน ลดลงจากปี 2541 ร้อยละ 1.5 โดยมีสัดส่วนของ รายจ่ายด้านอาหารและเครื่องคัมประมาณร้อยละ 36 รองลงมาเป็นหมวดที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ ในบ้านและหมวดยานพาหนะและค่าบริการสื่อสารประมาณร้อยละ 22 และ 14 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า

1. คริวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ และภาคเหนือ มีรายจ่ายเฉลี่ย 20,284 และ 8,388 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3 และร้อยละ 2.2 ตามลำดับ
2. ขณะที่คริวเรือนในภาคกลาง มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 10,266 บาท ลดลงร้อยละ 5.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับ 6,988 บาท ลดลงร้อยละ 3.4 และภาคใต้มี รายจ่ายเฉลี่ย 8,997 บาทต่อเดือน ลดลงร้อยละ 7.0

1.1.4) ความดีศรีอื่นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

หนี้สินจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อคริวเรือนที่มีหนี้คิดเป็น 124,330 บาท สูงกว่าปี 2541 รายละ 0.9 โดยคริวเรือนในภาคเหนือมีหนี้สินเพิ่มขึ้นสูงสุดเมื่อเทียบกับปี 2541 ในอัตราร้อยละถึง 17.6 รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในอัตราร้อยละ 9.6 และ 2.2 ตาม ลำดับ ขณะที่หนี้สินของคริวเรือนในกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ และภาคกลาง ลดลงในอัตราร้อยละ 1.4 และ 5.9 ตามลำดับ

1.1.5) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท นั่นก็คือ ความยากจน ชุมชนไม่เข้มแข็ง นิโคลัส สเตอรัน หัวหน้าคณะนักเศรษฐศาสตร์และรองประธานอาวุโสธนาคารโลก พบว่า ความยากจนส่วนใหญ่ เกิดขึ้นในพื้นที่ชนบท โดย 19% ของคนไทยในชนบท อยู่ระดับยากจนซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับ ชาติมาก เวิลด์แบงก์ยังพบว่าภาคอีสานมีสัดส่วนคนจนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติถึง 2 เท่า ขณะที่ กรุงเทพมหานคร มีคนจนน้อยกว่า 1 % และคนจนในจังหวัดที่ยากจนที่สุด 17 จังหวัด คิดเป็น 2 ใน 3 ของคนจนทั้งประเทศ

“ความยากจนบางพื้นที่ เป็นความยากจนแบบซ้ำซาก เพราะตอบสนองต่อการขยายตัวทาง เศรษฐกิจได้น้อยกว่าพื้นที่อื่น ขณะที่คนไทยส่วนใหญ่ได้รับประ โยชน์จากการเพิ่มขึ้นของจีดีพี ดังนั้น ในแผนพัฒนาฉบับที่ 9 จึงเน้นว่าความยากจนไม่ได้มีสาเหตุมาจากการขาดรายได้

เดียว แต่ยังคงเกิดความยากลำบากในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ” นายสเตอร์น กล่าว

ส่วนการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในตลาดที่คนจนเป็นผู้บริโภค เช่น อาหาร น้ำ และที่อยู่อาศัย รวมถึงให้โอกาสคนจนเป็นผู้ขายแรงงานหรือบริการ รวมทั้งต้องให้คนจนเข้าถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างรายได้ และเข้าถึงระบบสินเชื่อ นอกจากนี้ระบบบรรณาภิบาลก็จะช่วยแก้ปัญหาความยากจน เพราะจะสร้างบรรยากาศในการลงทุนการทุจริตคอร์รัปชัน และช่วยเหลือปัจจัยลงทุนที่จะเข้ามาติดต่อกับราชการ ส่วนการปฏิรูประบบราชการจะทำให้เกิด ค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่าและมีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณจากกลุ่ม ประชาคมต่าง ๆ ทำให้การนำเงินไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับคนจนขึ้น

นายเอียน พอร์ทเตอร์ ผู้อำนวยการธนาคารโลก สำนักงานประเทศไทย กล่าวว่า ในแผน 9 รัฐบาลไทยมีเป้าหมายลดความยากจนของคนจาก 14.5% ในปี 2543 ให้เหลือไม่เกิน 12% ในปี 2549 หรือจำนวนคนจนลดลง 1.5 ล้านคน

1.2) บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

ประวัติของบ้านกล้วยคือ สมัยก่อนเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว ชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็นบุคคลที่นำเชื้อถั่วและนำศรัทธาจึงมีคนมาอาศัยอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก และสาเหตุที่ตั้งชื่อว่า “บ้านกล้วย” นี้สืบเนื่องมาจากในอดีตบริเวณที่ชาวบ้านอาศัยอยู่นี้มีต้นกล้วยอยู่เป็นจำนวนมาก

การตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านกล้วยนี้ไม่ได้อพยพมาจากบ้านไหน คนเฒ่าคนแก่เล่ากันว่าหมู่บ้านเริ่มมีก่อนที่จะมีหมู่บ้านอื่น ๆ เพราะมีประชากรอยู่มาก มีแต่ประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านนี้อพยพไปตั้งหมู่บ้านอื่น เช่น หมู่บ้านน้อย เป็นต้น

หมู่บ้านกล้วยมีผู้ใหญ่บ้านจนถึงปัจจุบันรวมแล้ว 5 คนด้วยกัน โดยเรียงตามลำดับดังนี้

คนที่ 1 นายลับ เบียดขุนทด

คนที่ 2 นายแจ้ คมพุดชา

คนที่ 3 นายพรม ขอนพุดชา

คนที่ 4 นายเกียรติชัย ขอนพุดชา

คนที่ 5 นายบัว นูพลกรัง

โดยผู้ใหญ่บัว นูพลกรัง ได้รับเลือกตั้งจากชาวบ้านในหมู่บ้าน

1.2.2) สภาพปัจจุบัน

สภาพปัจจุบันในหมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 104 ครัวเรือน มีบ้านทั้งหมด 104 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 553 คน โดยเป็นชาย 285 คน เป็นหญิง 268 คน ปัจจุบันสภาพในหมู่บ้านทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และรายได้น้อย

หมู่บ้านกล้วยตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดนครราชสีมา โดยมีระยะห่างจากตัว จังหวัดถึงหมู่บ้านกล้วยประมาณ 13 กิโลเมตร อยู่ในเขตการปกครองของ อำเภอเมือง ตำบลพุดชา หมู่บ้านกล้วยเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในจำนวน 18 หมู่บ้าน ของตำบลพุดชา ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 หมู่บ้าน ตำบลพุดชา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
1	บ้านมะเดื่อ
2	บ้านพุดชา
3	บ้านพุดชาริมบึง
4	บ้านดอนกระติง
5	บ้านบุกระดิน
6	บ้านกล้วย
7	บ้านตะโก
8	บ้านละลมโพธิ์
9	บ้านสระโพธิ์
10	บ้านศรีชะ้าง
11	บ้านเขว้า
12	บ้านหนองยารักษ์
13	บ้านลำโพง
14	บ้านน้อย
15	บ้านละลมเหนือ
16	บ้านดอนพัฒนา
17	บ้านหนองยารักษ์เหนือ
18	บ้านลำโพงใต้

หมู่บ้านกล้วยมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่บ้านตะโก ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่บ้านละทมโพธิ์เหนือ ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่บ้านพุดซา ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ทุ่งนา และหมู่บ้านน้อย ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.2.3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

ชาวบ้านกล้วยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่สืบทอดมาแต่โบราณ การทำการเกษตรนิยมการทำนามากที่สุด นอกจากการทำนาแล้วยังมีการปลูกพืชสวนอีกด้วย เช่น หอม กระเทียม กล้วย พริก เป็นต้น ชาวบ้านนิยมนำปลูกร่วมกันมากคือ ชาวเจ้านาปี ชาวบ้านกล้วยบริโภคข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ดังนั้นการปลูกข้าวจะเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนให้พอตลอดทั้งปีก่อน ที่เหลือจากการบริโภคจึงจะนำไปขาย ส่วนการเพาะปลูกพืชสวนนั้นจะปลูกเพื่อจำหน่ายโดยเฉพาะ

หัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และการใช้แรงงานเป็นอาชีพรอง จะเห็นได้จากอาชีพหลักของครัวเรือน 104 หลังเรือนที่สำรวจมาจะประกอบอาชีพทางการเกษตร 84 หลัง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80.77 ของจำนวนที่สำรวจมา อาชีพรองลงมาก็คือ รับราชการ (ตำรวจ, รถไฟ) มีอยู่ 9 ครอบครัว ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 8.65 และอาชีพค้าขาย 4 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 3.85

จะเห็นได้ว่าอาชีพเกษตรกรรมในหมู่บ้านเป็นอาชีพที่สำคัญเป็นอันมาก ชาวบ้านเกือบทุกครัวเรือนจะปลูกข้าวเพื่อบริโภคเองรวมทั้งการเพาะปลูกพืชไร่ ที่สำคัญทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ด้วย

ตารางที่ 2 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง หมู่บ้านกล้วยจำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
เกษตรกรรม	84	80.77
ค้าขาย	4	3.85
รับราชการ	9	8.65
ทำโรงสี	1	0.96
ใช้แรงงานต่าง ๆ	6	5.77
รวม	104	100

1.2.4) ด้านวัฒนธรรม

วัดและประเพณี

หมู่บ้านกล้วยมีประเพณีสำคัญหลายอย่าง ส่วนมากแล้วจะเกี่ยวข้องกับศาสนาและประเพณีทั่วไปในชีวิตประจำวัน และชาวบ้านในหมู่บ้านก็จะไปทำบุญที่วัดบ้านกล้วยซึ่งเป็นวัดในหมู่บ้าน มีวัดนี้เป็นเวลานานแล้วประมาณ 200 - 300 ปี จากที่ได้ถามผู้อาวุโสในหมู่บ้าน

ประเพณีทางศาสนาที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เช่น การทอดผ้าป่า วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา การจัดผ้าป่าสามัคคี การจัดผ้าป่าก็จะนำเงินมาถวายวัดโดยทางผู้ใหญ่บ้านจะประกาศชักชวนให้มาทำบุญโดยตั้งกองผ้าป่าไว้ที่บ้านผู้ใหญ่ ชาวบ้านจะทำบุญตามศรัทธา การจัดงานบุญทอดผ้าป่านี้ชาวบ้านจะจัดเป็นประจำทุกปี ช่วงที่จะจัดจะอยู่ในช่วงเทศกาล และประเพณีต่าง ๆ

ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่ชาวบ้านยังปฏิบัติกันอยู่จนถึงปัจจุบัน คือ

ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ จะมีการจัดงานโดยการทำบุญตักบาตรถวายพรให้ผู้เฒ่าผู้แก่ และมีการสนุกสนานรื่นเริงกันทั่วไป

ประเพณีโกนผมไฟ เริ่มจากการนิมนต์พระสงฆ์สามเณร ฉันทะเข้า และโกนผม โดยมี หอยสังข์ กล้วยแพรง ใบบัว ใบคูณ กล้วยแหวน มีด กรรไกร ใช้ในการทำพิธีโกนผมไฟ

ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ซึ่งเมื่อปลูกบ้านเสร็จก็จะหาโองมंत्रมาตั้งไว้บนบ้านและใส่น้ำจมนเต็ม เพื่อบ้านจะได้อยู่เย็นเป็นสุข สุขสบาย และก้อนหินไว้บนบ้านข้างโองมंत्र มีด ฟัก ฟักทอง เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อบ้านจากนั้นนิมนต์พระมาสวด ทำบุญตอนเช้า

งานทำบุญมหาชาติ งานนี้เริ่มในเดือน 4 - 5 โดยจัดให้มีพิธีทางศาสนามีการฟังเทศน์มหาชาติพระเวสสันดร ทำบุญตักบาตร ชาวบ้านจะช่วยกันทำขนมจิ้นน้ำยา ขนมเทียน และอื่น ๆ เพื่อนำไปวัดและกลางคืนจะมีมหรสพบางปีก็จะจัดให้มีการหาเงินเข้าวัดไปด้วย

งานวันสงกรานต์ เริ่มทำบุญสงกรานต์ในวันสงกรานต์เดือน 5 ของทุกปี ด้วยการทำพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญตักบาตร อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้จะมีการก่อเจดีย์ทราย มีการสรงน้ำพระพุทธรูป รดน้ำผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้มีพระคุณอื่น ๆ พวกหนุ่มสาวก็จะมี การสาดน้ำซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นบรรยากาศที่สร้างความสนุกสนานให้กับคนหนุ่ม คนสาว และ ชาวบ้านเป็นอย่างมาก

งานวันเข้าพรรษา ทำกันในเดือน 8 มีการถวายผ้าอาบน้ำฝนเทียนเข้าพรรษาแก่พระภิกษุสงฆ์ และทำบุญตักบาตรฟังธรรมเทศนา

งานวันออกพรรษา ซึ่งถือเป็นวันสำคัญทางศาสนาอีกวันหนึ่งกระทำในเดือน 11 ของทุกปี มีการทำบุญตักบาตรเทโว ฟังพระธรรมเทศนาและถวายผ้าป่า

งานทำบุญกฐิน กระทำกันในเดือน 12 ของทุกปี ซึ่งทำกันในลักษณะของกฐินสามัคคี โดยชาวบ้านทั้งหมดร่วมกันบริจาคทรัพย์สิ่งของ เป็นองค์กฐินถวายวัด และในลักษณะมีเจ้าภาพที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลมาทอด ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังที่จะถวายให้แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็นการ

อุทิศบุญกุศลให้กับพ่อ แม่ พี่น้อง ที่ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อของตัวเองด้วย

จากลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณจึงทำให้วัด เป็นโบราณสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านให้รักกัน สามัคคีกัน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้ ประชาชนในหมู่บ้านอยู่อย่างรักใคร่ปรองดองกันตลอดมา

1.2.4) ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1. โรงเรียนและการศึกษา

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านกล้วย ในสมัยก่อนได้ศึกษาที่วัดบ้านกล้วยซึ่งเป็นวัดที่อยู่ใน หมู่บ้าน ต่อจากนั้นก็เริ่มสร้างโรงเรียนชื่อ โรงเรียนบึงสาถิ ตอนแรกโรงเรียนสร้างเป็นโรงเรียน มีไม้สานกันเป็นแผ่น ๆ (สมัยก่อนเรียกว่า ลำเพลิน) มาดีเป็นฝาข้างกันลม มีโต๊ะและเก้าอี้ให้นั่ง ส่วนพื้นเป็นพื้นดิน หลังคามุงสังกะสี และในปัจจุบันได้สร้างเป็นอาคารเรียนเป็นไม้ 2 ชั้น มีการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาล 1 - ประถมศึกษาปีที่ 6 อดีตนักเรียนที่จบจากโรงเรียนบึงสาถิแล้วก็ จะไม่ได้ศึกษาต่อ แต่ถ้าคนไหนอยากเรียนก็จะไปเรียนที่โรงเรียนสิมม ปัจจุบันนักเรียนที่จบจาก โรงเรียนบึงสาถิก็จะศึกษาต่อที่โรงเรียนพุดซาพิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนใกล้บ้าน โดยเปิดสอนตั้ง ตั้งแต่อนุบาล 1 จนถึง มัธยมปีที่ 6 และครอบครัวที่มีเงินเหลือหรือมีฐานะในหมู่บ้านค่อนข้างดีก็ จะส่งบุตรหลานของตนไปเรียนในตัวอำเภอ หรือ โรงเรียนที่มีชื่อในตัวจังหวัด

ปัจจุบันชาวบ้านในหมู่บ้านกล้วย อ่านออกเขียนหนังสือไทยภาษาไทยได้ดี

2. สุขภาพอนามัย

เนื่องจากหมู่บ้านกล้วยเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับสถานีอนามัย ตำบลพุดซาที่อยู่ในหมู่บ้าน ตะโก ห่างออกไปประมาณ 500 เมตร ดังนั้นเมื่อเกิดการเจ็บป่วยชาวบ้านส่วนใหญ่จะไปรักษาที่ สถานีอนามัย แต่ถ้ามีอาการหนักก็จะไปรักษาในโรงพยาบาลสมหาราช ซึ่งอยู่ในตัวจังหวัด นครราชสีมา อยู่ห่างออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 16 กิโลเมตร การเจ็บป่วยใน หมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นการเจ็บป่วยธรรมดา เช่นปวดหัว ตัวร้อน โรคที่สำคัญในหมู่บ้านมีโรค ทางเดินอาหารที่เกิดจากการรับประทานอาหารของสุก ๆ ดิบ ๆ ทำให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ง่าย และการ รับประทานอาหารไม่เป็นเวลาทำให้เป็นโรคกระเพาะ สำหรับเด็กก็จะได้รับวัคซีนทุกคนซึ่งทาง สาธารณสุขตำบลจะเป็นผู้มาคอยดูแล ส่วนภายในหมู่บ้านก็จะมีส่วนที่ถูกสุขลักษณะอยู่ทุก ครอบครัว แสดงว่าชาวบ้านเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมที่ถูกสุขลักษณะ ทั้งนี้เพื่อความ ปลอดภัยและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค เช่น โรคทางเดินอาหาร โรคพยาธิใบไม้ในตับ

3. สภาพที่ดิน

สภาพดินของหมู่บ้านกล้วย มีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ของดินพอสมควร และสามารถใส่ปุ๋ยปลุกพืชได้หลายชนิดปัจจุบันหมู่บ้านได้ทำการเกษตรหลายอย่าง เช่น หอม ผักชี คะน้า กระหล่ำปลี ข้าวโพด ทำนา เป็นต้น หมู่บ้านกล้วยส่วนใหญ่จะทำไร่นาสวนผสมตามพระราชดำริ มีหลายครอบครัวที่ทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว แต่อย่างไรก็ตามการใส่ปุ๋ยปลุกพืช ในบริเวณหมู่บ้านยังต้องอาศัยน้ำฝนเป็นสิ่งสำคัญ

4. ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ปัจจุบันในหมู่บ้านกล้วยไม่มีป่าไม้เหลืออยู่ เพราะชาวบ้านที่อยู่อาศัยก็จะตัดไปเพื่อที่จะนำไปสร้างบ้านเรือนบ้าง นำเอาพื้นที่ที่ตัดต้นไม้ไปทำไร่ ทำนา ปลูกผักบ้าง ตัดเป็นถนนเพื่อใช้ในการเดินทางจะได้สะดวก และส่วนใหญ่ที่ตัดไม้ทำลายป่าเพราะนำไปใช้ในการทำนาเพื่อทำมาหากิน จึงทำให้ป่าไม้ในหมู่บ้านกล้วยนี้หมดไป

ส่วนพื้นที่สาธารณะในหมู่บ้านก็จะมีเพียงบึงบ้านกล้วย ซึ่งปัจจุบันสมาชิกในหมู่บ้านใช้เป็นการประปาหมู่บ้าน เพื่อที่จะได้ใช้น้ำได้สะดวกยิ่งขึ้น

5. แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านกล้วยมี 3 แห่ง

แห่งแรกเป็นอ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ทำน้ำประปาไว้ใช้ในหมู่บ้าน และในบริเวณอ่างเก็บน้ำมีสัตว์น้ำอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ปลานิล ปลาช่อน ปลาชุก กบ เขียด และการดูแลรักษาอ่างเก็บน้ำจะมีกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดูแล เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวบ้านมาจับปลาในอ่างเก็บน้ำเพื่อจับปลา เพราะจะทำให้น้ำในอ่างขุ่นไม่สามารถปล่อยไปให้ประชาชนในหมู่บ้านใช้ได้ แต่ทางกรรมการหมู่บ้านก็จะปิดไม่ให้ใช้น้ำเป็นบางครั้ง เพื่อทำความสะอาดอ่างเก็บน้ำและถังประปา

แห่งที่สองของหมู่บ้าน คือ คลองชลประทานผ่านหมู่บ้านกล้วย ซึ่งมีระยะความลึกประมาณ 2 เมตร และยาวตลอดจนถึงสุดหมู่บ้าน และน้ำในแหล่งน้ำนี้ประชาชนในหมู่บ้านสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการทำการเกษตรในหมู่บ้าน และในบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ยังใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาอีกด้วย

แห่งที่สาม คือ บ่อน้ำ จะเป็นบ่อน้ำตื้น มีอยู่เป็นจำนวน 5 บ่อด้วยกัน การขุดบ่อน้ำในหมู่บ้านนี้จะมีผู้รับจ้างขุด โดยก่อนที่จะทำการขุดบ่อ เจ้าของบ้านจะเป็นผู้เลือกสถานที่ที่จะทำการขุดส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ไม่ห่างจากบริเวณบ้านมากนัก เพื่อสะดวกในการใช้น้ำ

6. ระบบสาธารณูปโภค

ในหมู่บ้านกล้วยมีระบบสาธารณูปโภค ดังนี้
ถนนเมื่อเริ่มก่อสร้างหมู่บ้านมีสภาพเป็นถนนแบบทางดินเท้า

เป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ. 2517 ยาว 780 เมตร

เป็นถนนลาดยางเมื่อ พ.ศ. 2524 ยาว 1497 เมตร

ถนนในหมู่บ้านทั้งหมดยาว 2277 เมตร

ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านกล้วยเมื่อ พ.ศ. 2523

ประปาหมู่บ้านกล้วยสร้างเมื่อ พ.ศ. 2540

โทรศัพท์เข้าสู่หมู่บ้านกล้วย เมื่อเดือน กันยายน พ.ศ. 2544

ตารางที่ 3 ประชากรบ้านกล้วย เดือน ธันวาคม ปี พ.ศ. 2544

ประชากรวัย	จำนวน
1 วัน - 3 ปีเต็ม	26
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	27
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	53
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	16
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	31
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	279
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	63
60 ปี 1 วันขึ้นไป	58
รวม	553

ตารางที่ 4 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	ใช้ได้ตลอดปี	ใช้ได้ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น 5 บ่อ		☆
บ่อน้ำบาดาล -		
สระน้ำ -		
คลองน้ำ 1 แห่ง	☆	
ห้วย -		
หนอง -		
บึง 1 แห่ง	☆	
แม่น้ำ -		
ฝายกั้นน้ำ -		
เขื่อนกั้นน้ำ -		
ทะเล -		

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1) ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ช่วงแรกคนในหมู่บ้านยังไม่เข้าใจเรื่องกองทุนว่าจะทำอะไรจึงจะได้เงินเหมือนกับหมู่บ้านอื่น ๆ จากนั้นก็ไปเรียนรู้จากหมู่บ้านที่ได้เงินแล้วคือ หมู่บ้านตะโก และก็นำโครงการไปยื่นเองจึงผ่านและได้รับเงินล้านเข้าหมู่บ้าน และคนในหมู่บ้านก็ต้องมีความพร้อมที่จะบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ควรมีการ “เตรียมความพร้อม” ผู้ที่จะไปทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนอย่างมีระบบ ส่วนปัจจุบันชาวบ้านเข้าใจว่าเงินกองทุนที่รัฐบาลให้มาเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้าน และให้นำเงินไปลงทุนทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อขยายกิจการที่มีอยู่ให้มีผลประโยชน์ขึ้นมาได้ไม่มากก็น้อย และจะต้องนำเงินที่กู้ยืมไปมาส่งคืนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับจากรัฐบาลโดยโอนเข้าบัญชีในหมู่บ้านเลขที่ 06-4310-20-097864-0 ธนาคารออมสิน สาขามุขมนตรี และจากนั้นก็เปิดรับสมัครสมาชิกเพื่อที่จะกู้เงินตามความต้องการของแต่ละคน แต่ผู้กู้ต้องเขียนโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน และจากนั้นคณะกรรมการกองทุนอนุมัติให้ผู้กู้แต่ละรายวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการชาวบ้านเป็นผู้เลือกเอง โดยมีการเสนอชื่อในที่ประชุมและนับคะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่ง จะมีผู้มีประสบการณ์ผ่านงานทางบริหารหมู่บ้านมาแล้ว 5 คนขึ้นไป คณะกรรมการทั้ง 15 คนมีดังนี้ โดยจัดตั้งคณะกรรมการเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2544

ชื่อ-นามสกุล	อายุ	การศึกษา	ตำแหน่ง
1. นายสนอง นพใหม่	43	ป.6	ประธาน
2. นางจำเนียร ดีใหม่	35	ม.3	รองประธาน
3. นางบุญชุม หาญขุนทด	23	ปวส.	เลขานุการ
4. นางสาวกนกอร จีพันคง	23	ปริญญาตรี	เหรัญญิก
5. นางสาวพัชรวิ รัตนารักษ์	22	ปริญญาตรี	บัญชี
6. นางสังคม หาญขุนทด	34	ม.3	กรรมการ
7. นายเอนก มะสันเทียะ	35	ม.3	กรรมการ
8. นายพิศิษฐ์ คำเข้ม	42	ม.3	กรรมการ
9. นางจำเนียร กลิ่งพุดชา	43	ม.3	กรรมการ
10. นายประเสริฐ ทำเจริญตระกูล	59	ป.4	กรรมการ
11. นายแค้น หาญขุนทด	63	ป.6	กรรมการ
12. นางจันทร์ฉาย นามพุดชา	38	ป.6	กรรมการ
13. นายทอง เกี้ยวสันเทียะ	67	ป.4	กรรมการ
14. นายลำดวล ไม้เลิศ	56	ป.4	กรรมการ
15. นายสุนทร มะสันเทียะ	60	ป.4	กรรมการ

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

1. การชำระคืนเงินกู้จะต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมด้วยดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี
2. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 50 สตางค์ต่อเดือน หรือร้อยละ 6 บาทต่อปี
3. ค่าปรับในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุนฯ
4. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุน และได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนฯ มีกำไรสุทธิ คณะกรรมการจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรร ได้ดังนี้
  - เป็นเงินปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละ 10
  - เงินประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละ 20
  - เงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ในอัตราร้อยละ 5
  - เงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุนในอัตราร้อยละ 10
  - ทุนการศึกษาและการพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้านในอัตราร้อยละ 5
  - ทุนเพื่อสมทบกองทุนในอัตราร้อยละ 15
  - เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในอัตราร้อยละ 10
  - เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านในอัตราร้อยละ 20
  - อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรในอัตราร้อยละ 5

5) ผู้สมัครขอกู้ จะต้องเป็นสมาชิกในกองทุนก่อน

คุณสมบัติของผู้เป็นสมาชิกกองทุนเงินล้านบ้านกล้วย มีดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีงานทำ มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในหมู่บ้านกล้วย และพักอาศัยอยู่ระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- 6) มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
- 7) มีอายุตั้งแต่ยี่สิบปีขึ้นไป

2.1.2) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนพบว่า จะต้องมียุทธศาสตร์สมาชิกตามข้างต้นก่อน จึงจะสามารถมายื่นขอกู้เงินในหมู่บ้านกล้วยได้

2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า ยังไม่มีการแนะนำทำธุรกิจอะไรในหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งทำกันมาหลายสิบปีแล้ว เงินที่เก็บไปก็นำไปทำการเกษตรเสียเป็นส่วนใหญ่ไม่ใช่ธุรกิจอะไรใหญ่โต

3. การรับชำระหนี้ พบว่า ตอนนี้อยู่ไม่ถึงกำหนดตามระยะเวลาที่จะชำระหนี้จึงยังไม่มีปัญหาอะไร แต่คิดว่าเมื่อถึงเวลาจะต้องมีปัญหาอย่างแน่นอน

4. การทำบัญชี

กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละหนึ่งครั้ง แล้วติดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำดังนี้

- (1) บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
- (2) รายรับและรายจ่ายของกองทุน
- (3) สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชี ต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกองทุนทุกสามเดือนและทุกรอบปี พร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร ขาดทุน และงบดุลในปีบัญชีที่ล่วงมาภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

5. การช่วยหาลาด พบว่า ทางกองทุนไม่ได้ช่วยหาลาดผู้กู้จะเป็นผู้หาลาดเอง

2.1.3) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง

- ยอดเงินที่ให้แก่ผู้กู้ ทั้งหมดเป็นจำนวน 999,500 บาท โดยจำแนก ดังนี้

1) การผลิตทางการเกษตร

ปลูกพืช จำนวน 47 ราย รวมเงินกู้ 616,500 บาท

เลี้ยงสัตว์ จำนวน 11 ราย รวมเงินกู้ 152,000 บาท

ประมง จำนวน 4 ราย รวมเงินกู้ 50,500 บาท

2) ค้าขาย จำนวน 9 ราย รวมเงินกู้ 111,000 บาท

3) การบริการ

ซ่อมแซมรถยนต์ จำนวน 1 ราย รวมเงินกู้ 14,500 บาท

เสริมสวย จำนวน 1 ราย รวมเงินกู้ 14,000 บาท

ตัดเย็บเสื้อผ้า จำนวน 1 ราย รวมเงินกู้ 10,000 บาท

4) อุตสาหกรรมในครอบครัว ออกรั้ว จำนวน 1 ราย รวมเงินกู้ 16,000 บาท

5) ลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ จำนวน 1 ราย รวมเงินกู้ 15,000 บาท

- จำนวนผู้กู้ ทั้งหมดมีจำนวน 76 ราย

2) ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนที่ผู้กู้ได้ พบว่า ผู้ที่กู้ได้เงินไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะเดี๋ยวนี้เวลาจะลงทุนอะไรก็ต้องใช้เงินจำนวนมากและหมู่บ้านกล้วยเป็นหมู่บ้านที่ใหญ่มีจำนวนครัวเรือนถึง 104 ครัวเรือน และเมื่อแบ่งให้ผู้กู้แล้วก็ได้คนละประมาณ 10,000 บาท แล้วแต่คณะกรรมการจะพิจารณาให้ตามความเหมาะสม

- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน มีดังนี้

เงินถือหุ้น 3,900 บาท

เงินค่าธรรมเนียม 780 บาท

รวมเงินทั้งสิ้น 4,680 บาท

- การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่า ผู้ที่กู้ได้เงินแล้วส่วนใหญ่ก็จะนำเงินไปทำตามโครงการของตนที่เขียนเสนอขอข้อมาให้แก่คณะกรรมการ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นอาชีพทำการเกษตร เช่น ทำนา เป็นต้น

- การเกิดกิจการใหม่ขึ้นในท้องถิ่น พบว่า หมู่บ้านกล้วยไม่ได้กู้เงินเพื่อไปดำเนินการใหม่แต่เป็นการนำเงินไปเพิ่มทุนให้แก่กิจการเดิม

3) ผลกระทบโดยอ้อม

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

หมู่บ้านกล้วยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน ต้าขาย เป็นต้น สมาชิกในชุมชนจะมีความสามัคคีกันมาก เพราะแต่ละครั้งเวลามีปัญหาจะมีสมาชิกมาให้ความร่วมมือกันเป็นจำนวนมากกว่า 50% ของสมาชิกทั้งหมด แต่ความซื่อสัตย์ก็จะสังเกตจากการส่งเงินต่าง ๆ จะส่งเงินตรงบ้างไม่ตรงบ้าง สมาชิกในหมู่บ้านนี้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะเวลาเกี่ยวข้าวก็มีการลงแรงกันเกี่ยวข้าว ส่วนยกย่องคนทำความดีก็มีมากเช่นกัน สังเกตจากเวลาทำบุญก็จะประกาศชื่อผู้ทำ และสมาชิกในหมู่บ้านส่วนใหญ่ถ้ามีโอกาสก็จะเวียน เช่น ศูนย์ศึกษาออกโรงเรียน เป็นต้น ครอบครัวส่วนใหญ่สามารถให้ความอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกัน สังเกตจากถ้าเลี้ยงครอบครัวไม่ได้ก็คงไม่อยู่รอดจนถึงตอนนี้ ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่ม 5 กลุ่ม คือ กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มปะปา กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มเงินหมู่บ้าน และมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนโดยเป็นการประชุมมีการช่วยเหลือผู้สูงอายุจำนวน 5 ราย โดยการช่วยเหลือจากรัฐ ผู้นำในหมู่บ้านมีความยุติธรรม เพราะเวลามีปัญหาอะไรก็จะเรียกประชุมและช่วยกันหาทางแก้ไข

สรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

- 1.) ประชาชนต้องมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
- 2.) ราษฎรในชุมชนต้องมีความสามัคคีกัน ไม่มีความขัดแย้ง อิจฉาริษยากัน
- 3.) ต้องมีการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นองค์กรของประชาชน

- 4.) สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการพูดคุยและการประชุม
- 5.) สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
- 6.) ชุมชนมีการยกย่องคนที่ทำความดี
- 7.) ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนชรา เด็ก
- 8.) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 9.) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้
- 10.) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน

- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า

ตารางที่ 5 สมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชนไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวม 108 คน คือ

ระดับการศึกษา	จำนวนคน
ระดับประถมศึกษา	27
ระดับมัธยมศึกษา	44
นักศึกษาผู้ใหญ่	26
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	11
รวม	108

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน และอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนหมู่บ้านกล้วย จำแนกตามรายได้

ระดับรายได้	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
5,001 - 10,000	-	-
10,001 - 20,000	-	-
20,001 - 30,000	3	2.8
30,001 - 50,000	18	17.4
50,001 ขึ้นไป	83	79.8
รวม	104	100

- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด พบว่า ผลผลิตที่ชาวบ้านได้มาก็จะนำไปขายที่ตลาดในตัวเมือง หรือไม่อย่างนั้นก็มีคนมาเหมาตั้งแต่อยู่ที่แปลงผักเลย ซึ่งผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคาและเราจะขายหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเรา

- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจก็คือ เมื่อชาวบ้านทราบว่าตอนนี้เศรษฐกิจไม่ดีชาวบ้านก็จะใช้จ่ายให้น้อยลง และรู้จักประหยัดให้มากขึ้น

และยังมีแนวทางปฏิบัติเมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ดังนี้

1. ใช้แนวทางเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ
2. สำนักรักถิ่น/รักบ้านเกิด
3. ภูมิปัญญาของคนเฒ่า คนแก่ (นวดแผนโบราณ สมุนไพร ผ้าไทย ฯลฯ)
4. ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาทุกศาสนา

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลส่วนใหญ่มีประสบการณ์จากการประกอบอาชีพเดิมอยู่แล้ว จุดประสงค์ของการกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพและทำอาชีพเสริมหลังจากการทำนาเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครอบครัว แต่บางครั้งก็ประสบปัญหาขาดทุนเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพเกิดจากปัญหาทางด้านต้นทุนการผลิตที่สูงมาก และมีราคาตกต่ำ
- 2) ทรัพย์สินของผู้ดูแลและครอบครัว ส่วนใหญ่ก็มีทรัพย์สินไม่มาก มีแต่ที่ดินที่อยู่อาศัย และมีพื้นที่ที่ใช้สำหรับทำมาหากินเท่านั้น ไม่ได้มีมากมาย
- 3) หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกผู้ดูแลส่วนใหญ่จะมีหนี้สินอยู่แล้วไม่มากก็น้อยแล้วแต่ละครอบครัวไม่เท่ากัน จะมีหนี้สินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เงินกู้เริ่มตั้งแต่ 10,000 บาทจนถึง 300,000 บาท ส่วนเงินทุนนอกระบบมีอยู่เป็นบางครอบครัวแต่จะมีไม่มาก เพราะเงินกู้นอกระบบก็ต้องเก็บเงินเป็นรายวัน
- 4) อาชีพหลักของผู้ดูแล อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ดูแลจะทำอาชีพเกษตรกรรม
- 5) รายได้ของครอบครัวก็เพียงพอกับค่าใช้จ่าย เพราะส่วนใหญ่ทำการเกษตรอยู่แล้วจึงไม่ต้องซื้อหาอาหารสำเร็จรูป แต่มีบางครอบครัวที่ยังพอมีเงินไว้เหลือเก็บ
- 6) ประสบการณ์ในการดำเนินงาน กิจการ จะต้องเคยมีการดำเนินงานมาก่อน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) เงินที่กู้มาได้ ส่วนมากผู้กู้นำเงินไปใช้ตรงตามโครงการที่เขียนมา และจะมีส่วนน้อยที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามโครงการที่ขอกู้ ก็คือนำไปใช้ในการชำระหนี้บ้าง

ตารางที่ 7 จำนวนเงินกู้ที่ปล่อยให้ผู้แต่ละอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (ราย)	จำนวนเงินรวม
ปลูกพืช คือ ทำไร่ ทำนา	47	616,500
เลี้ยงสัตว์	11	152,000
ประมง	4	50,500
ค้าขาย	9	111,000
การบริการ	3	38,500
อื่น ๆ	2	31,000
รวม	76	999,500

- 2) ความรู้หรือทักษะแรงงานในการประกอบอาชีพ ซึ่งสมาชิกผู้กู้ก็มีอยู่แล้วในตัวเองแต่ก็มีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำบ้างเล็กน้อย แรงงานที่มีจะเป็นแรงงานของคนในครอบครัว และจ้างเพื่อนบ้านแต่ไม่มาก

2.2.3) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

การทำกิจกรรมอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ด้านการใช้จ่ายเงินกู้ยังใช้จ่ายเงินกู้แบบไม่มีแบบแผน ไม่เป็นระบบไม่มีการทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ส่วนการหาความรู้เพิ่มเติมผู้กู้มีการหาความรู้เพิ่มเติมจากการพูดคุยสนทนากับเพื่อนบ้าน ผู้รู้ คู่มือที่ค้นคว้าหาเจอ และอ่านหนังสือบ้าง จากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ สำหรับการหาตลาดแบบดั้งเดิมการช่วยเหลือทางด้านตลาดมีเพียงธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ที่มีประกันราคาข้าวและผลผลิตบางอย่าง

2.2.4) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

ผลโดยตรง ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ ผลที่ได้จากการปลูกพืช เช่น การทำนาปลูกผัก ได้นำเงินไปซื้อพันธุ์พืช สารเคมี ปุ๋ย หหมดแล้ว แต่ยังไม่สามารถระบายรับได้เพราะขึ้นอยู่กับตลาด สำหรับการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ได้นำไปซื้อพ่อแม่พันธุ์มาเลี้ยงจึงไม่สามารถ

บอกรายรับได้ สำหรับการค้าขายและบริการยังคงนำเงินมาหมุนเวียนสม่ำเสมอ ส่วนผู้กู้ที่นำเงินไปลงทุนปลูกผักแล้วนั้นประสบปัญหาการขาดทุนเป็นจำนวนมาก

ผลกระทบโดยตรง คือผู้กู้ได้ขยายกิจการ เช่น ผู้กู้ที่ผู้ไปทำการค้าก็จะมีเงินทุนหมุนเวียนในร้านมากขึ้น และสามารถนำเงินไปซื้อของมาขายได้มากขึ้น

ผลกระทบโดยอ้อม คือ สมาชิกผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง มีประสบการณ์ในการทำงานขยายกิจการมากขึ้น มีการจัดการบริการที่เป็นระบบ และการยอมรับซึ่งกันและกัน เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

- ปลูกพืช (ไร่นา สวนผสม) 47 ราย
- เลี้ยงวัว ความ 11 ราย
- เลี้ยงปลา 4 ราย
- ค้าขาย 9 ราย

อาชีพปลูกผัก

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- พันธุ์ของพืชผักต่าง ๆ ที่นำมาปลูกจะต้องดี มีคุณภาพ
- ดิน ต้องเหมาะกับพืชและผักที่จะปลูก
- น้ำ ต้องพอเหมาะกับพืชพันธุ์ต่าง ๆ ไม่มากและน้อยจนเกินไปเพราะจะทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่เป็นไปตามความต้องการ เช่น หอม ถ้าน้ำมากเกินไปก็จะทำให้หัวหอมที่ปลูกนั้นเน่าและก็จะไม่ได้ผลผลิตเลย
- ปุ๋ย ต้องเลือกให้เหมาะกับพืชผักที่ปลูก
- ยาปราบศัตรูพืช ไล่แต่พอเหมาะไม่มาก เพราะ อาจจะเป็นอันตรายกับ ผู้บริโภค

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การคัดเลือกแปลงผักต้องเป็นดินที่ดีไม่เปรี้ยว และเค็ม
- การคัดเลือกพันธุ์ผัก ที่ดีมีคุณภาพ
- การหาตลาดที่สามารถปล่อยผลผลิตที่ได้ในราคาที่เหมาะสมไม่ทำให้ขาดทุน

ผลผลิตที่ดีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม

- จะต้องได้กำไรไม่ขาดทุน

อาชีพเลี้ยงวัว, ควาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- เลือกวัว, ควาย ที่สมบูรณ์ไม่เป็นโรค
- เลือกอาหารที่ดีมีคุณภาพ

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การคัดเลือกแก้ว
- การหาคาตลาดมารองรับผลผลิต
- การคัดเลือกอาหารที่ดี

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- ขายให้ได้ราคาไม่ขาดทุน

อาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- สถานที่ขายต้องอยู่ที่ชุมชน
- สินค้าที่ซื้อเข้าร้านต้องเหมาะสมกับลูกค้าที่จะซื้อ

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- ราคาสินค้าจะต้องไม่แพงจนเกินไป เพราะผู้ซื้อจะไม่มีกำลังซื้อ
- การคัดเลือกสินค้าที่จะมาขายในร้าน ต้องมีคุณภาพและตรงความต้องการของผู้ซื้อ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- ต้องได้กำไรไม่ขาดทุน

อาชีพเลี้ยงปลา

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- บ่อที่ดีจะต้องนำมาฆ่าเชื้อโรคก่อน เพราะปลาจะได้ไม่ตาย และตากบ่อให้แห้งก่อนที่จะนำปลามาลงเลี้ยงในบ่อ
- ปลาที่เลี้ยงต้องแข็งแรงไม่ตัวเล็กจนเกินไป
- อาหารต้องมีคุณภาพ

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาคาตลาดมารองรับ
- ราคาที่ขายไม่ตกต่ำ จะได้ไม่ขาดทุน
- การคัดเลือก อาหารที่นำมาเลี้ยงต้องเหมาะกับปลาแต่ละชนิด

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- มีผลกำไรไม่ขาดทุน

ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1) ผลที่เกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านในบริบทชุมชน พบว่า ลักษณะ ที่นาเป็นที่ราบต้อง อาศัยน้ำจากคลองชลประทานทำนา แหล่งน้ำไปไม่ทั่วถึง ซึ่งเกิดจากการผลิตที่มากขึ้น และสภาพดินเสื่อม ขาดแร่ธาตุ ดินเค็มเนื่องจากใช้สารเคมีมากเกินไป

4.2) สภาพสังคมของหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มมากขึ้น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

4.3) ผลที่เกิดจากระบบโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า เริ่มมีการพัฒนาระบบคมนาคมดีขึ้น โดยมีโทรศัพท์บ้านใช้ มีร้านค้าเพิ่มมากขึ้น

4.2) ผลที่เกิดจากนโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ พบว่า การดำเนินงานการบริหารของคณะกรรมการยังไม่เข้าถึงบทบาท จึงทำให้การทำงานล่าช้า และไม่ค่อยได้ผล กรรมการบางคนยังบกพร่องหน้าที่อยู่

4.3) ผลที่เกิดขึ้นจากเงินทุนสะสม พบว่า การเก็บเงินได้ครบตามจำนวนผู้กู้

4.4) ผลที่เกิดจากการทำเอกสาร พบว่า คณะกรรมการทำเอกสารได้บ้างแต่ยังไม่เป็นระบบระเบียบเท่าที่ควร

4.5) ระบบบัญชีกองทุน พบว่า คนทำบัญชีมีความรู้มากขึ้นเกี่ยวกับบัญชีเพราะได้ทำงานตรงตามที่เรียนมา

4.6) ผลที่เกิดจากการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ พบว่า จำนวนครั้งในการตรวจสอบวิธีการตรวจสอบยังไม่ชัดเจน ขาดการปฏิบัติที่เป็นแนวทางเดียวกัน

4.7) ผลที่เกิดขึ้นจากหนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน พบว่า ก่อนการกู้เงินกองทุนสมาชิกผู้กู้มีหนี้สินของธนาคารอยู่แล้วเป็นจำนวนมาก และทำให้มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น

4.8) ผลที่เกิดจากการใช้จ่ายเงินกู้ และการทำบัญชีใช้จ่ายเงิน พบว่า ยังมีการทำบัญชีรับจ่ายเงินของสมาชิกว่าสมาชิกแต่ละคนที่กู้เงิน ไปคนละจำนวนเท่าไร

ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1. การเกิดกองทุน ซึ่งกองทุนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ของประชาชน พบว่า มีการจัดตั้งกองทุนเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 มีจำนวนสมาชิกกองทุน 76 คน โดยมีนายสนอง นพใหม่ เป็นประธานกองทุนหมู่บ้าน มีกองทุนเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งกองทุน การมีความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อกองทุน มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้การมีทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน ประชาชนมีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้านนี้มาก เพราะกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และมีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน

2. ระบบบริหารกองทุน เป็นความสามารถของหมู่บ้าน/ชุมชนในการบริหารจัดการเงินกองทุน พบว่า มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน ชาย 8 คน หญิง 7 คนมีการแบ่งหน้าที่กันตามตำแหน่ง และมีผู้ทรงคุณวุฒิคอยให้คำปรึกษา โดยประธานกองทุนมีอำนาจสูงสุด ระเบียบการบริหารกองทุนมีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ การดำเนินงานของ

คณะกรรมการมีการประชุม มีการรับสมาชิก การจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน การรับเงินฝากรวมถึง การระดมทุนเงินฝาก การตัดสินใจมีระเบียบการกู้ การคิดดอกเบี้ยคิร้อยละ 6 บาทต่อปี และมีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง เป็นความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้พัฒนาความคิดริเริ่ม เสริมสร้างศักยภาพให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ พบว่า มีประสบการณ์จากการทำงานจากการเรียนรู้ จากการดำเนินงานของหมู่บ้านเกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองได้จริง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาปฏิบัติในการบริหารของกองทุนได้รวมถึงการประชาคมอาชีพของผู้กู้ด้วย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเองสามารถนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการบริหารของกองทุน และการประกอบอาชีพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นและสามารถนำมาปฏิบัติได้

4. การสร้างเสริมคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้หมายรวมถึงศักยภาพ และแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อ หรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุน หรือผู้ปล่อยร้ายหรือภัยจากธรรมชาติที่อาจจะมาในอนาคต พบว่าการกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุนโดยรวม มีการชี้แนะเรื่องกองทุน หลักการสำคัญให้ประชาชนเข้าใจก่อน การเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้มิใช่รอรัฐบาลจัดการให้ ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการประกอบอาชีพโดยไม่กู้จากนายทุนนอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูง ผู้กู้ก็มีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน และยังมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี

5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจและสังคม การมีศักยภาพเดิมของบริบทมีมากเพียงใด จำนวนประชากรของหมู่บ้านกล้วยมีจำนวน 553 คน จำนวนครัวเรือน 104 ครัวเรือน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือ การเกษตร เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ประชาชนในหมู่บ้านมีความเสียสละ ความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

1. ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1.1) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. กลุ่มสตรีแม่บ้าน และชาวบ้านกล้วย ได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ คนและทุก ๆ ฝ่ายในหมู่บ้าน
- 1.2) การมีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน จำนวนกองทุนเดิมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มชมรมฅาปนกิจ กลุ่มผู้ใช้น้ำ ฯลฯ และกองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาท

1.3) ทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

2. ปัจจัยด้านลบ

2.1) การไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน มีจำนวนน้อยมากที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านนี้ เพราะคิดว่าทำให้ประชาชนมีหนี้เพิ่มขึ้น

2.2) มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน จำนวนผู้กู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจกู้ของคณะกรรมการเพราะเงินมีจำนวนน้อยแต่ผู้กู้มีจำนวนมากจึงแบ่งให้ได้ไม่ทำตามจำนวนที่ขอู้

2.3) ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน ปัญหานี้ยังไม่เกิดเพราะขณะนี้ยังไม่ครบสัญญาการชำระคืนเงินกู้

5.3) การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้ในเรื่อง การเกษตร การทำปุ๋ยชีวภาพ การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการจังหวัด ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ

5.4) ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีอาชีพสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส มีผู้นำที่มีคุณธรรมยุติธรรม และร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิก

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่สนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านกล้วยมีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก สมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมกันก็น้อย จากข้อมูลปีละครั้ง แต่ประชาชนในหมู่บ้านสามารถพึ่งตนเองได้ โดยการประกอบอาชีพที่สุจริต มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายระดับปานกลางสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ สภาพครอบครัวค่อนข้างอบอุ่น เนื่องจากวัฒนธรรมเคารพผู้ใหญ่ทำให้มีการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กรณีศึกษา บ้านกล้วย สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกล้วยบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1. เพื่อทราบถึง กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกล้วย
2. มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
3. ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
4. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
5. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2. วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงาน บริบทของหมู่บ้านพร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์
3. ใช้รูปแบบการประเมินแบบชีพโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลจากแบบรายงานการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
5. ประมวลผลการสังเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการและผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ
6. สรุปผล อภิปราย พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

3. ผลการดำเนินงาน

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้
หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า แรกเข้าไปคนในหมู่บ้านยังไม่เข้าใจเรื่องกองทุนว่าจะทำอะไรจึงจะได้เงินเหมือนกับหมู่บ้านอื่น ๆ จากนั้นก็ไปเรียนรู้จากหมู่บ้านที่ได้เงินแล้วคือ หมู่บ้านตะโก และก็นำโครงการไปยื่นเองจึงผ่าน และได้รับเงินล้านเข้าหมู่บ้าน และคนในหมู่บ้านก็ต้องมีความพร้อมที่จะบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ควรมีการ “เตรียมความพร้อม” ผู้ที่จะไปทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนอย่างมีระบบ ส่วนปัจจุบันชาวบ้านเข้าใจว่าเงินกองทุนที่รัฐบาลให้มาเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้าน และให้นำเงินไปลงทุนทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อขยายกิจการที่มีอยู่ให้มีผลประโยชน์ขึ้นมาได้ไม่มากนักน้อย และจะต้องนำเงินที่กู้ยืมไปมาส่งคืนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับจากรัฐบาลโดยโอนเข้าบัญชีในหมู่บ้านเลขที่ 06-4310-20-097864-0 ธนาคารออมสิน สาขามุขมนตรี และจากนั้นก็เปิดรับสมัครสมาชิกเพื่อที่จะกู้เงินตามความต้องการของแต่ละคน แต่ผู้กู้ต้องเขียนโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน และจากนั้นคณะกรรมการกองทุนอนุมัติให้ผู้กู้แต่ละรายวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการชาวบ้านเป็นผู้เลือกเอง โดยมีกรรมการเสนอชื่อในที่ประชุมและนับคะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่ง จะมีผู้มีประสบการณ์ผ่านงานทางบริหารหมู่บ้านมาแล้ว 5 คนขึ้นไป คณะกรรมการทั้ง 15 คนมีดังนี้ โดยจัดตั้งคณะกรรมการเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2544

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนพบว่า จะต้องมีความสัมพันธ์สมาชิกตามข้างต้นก่อนจึงจะสามารถมายื่นขอกู้เงินในหมู่บ้านได้ด้วย
2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า ยังไม่มีการแนะนำทำธุรกิจอะไรในหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งทำกันมาหลายสิบปีแล้วเงินที่กู้ไปก็นำไปทำการเกษตรเสียเป็นส่วนใหญ่ไม่ใช่ธุรกิจอะไรใหญ่โต

1) ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนที่ผู้กู้ได้ พบว่า ผู้ที่กู้ได้เงินไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะเดี๋ยวนี้เวลาจะลงทุนอะไรก็ต้องใช้เงินจำนวนมาก และหมู่บ้านกล้วยเป็นหมู่บ้านที่ใหญ่มีจำนวนครัวเรือนถึง 104 ครัวเรือน และเมื่อแบ่งให้ผู้กู้แล้วก็ได้คนละประมาณ 10,000 บาท แล้วแต่คณะกรรมการจะพิจารณาให้ตามความเหมาะสม

- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน มีดังนี้

เงินถือหุ้น 3,900 บาท

เงินค่าธรรมเนียม 780 บาท

รวมเงินทั้งสิ้น 4,680 บาท

- การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่า ผู้ที่กู้ได้เงินแล้วส่วนใหญ่ก็จะนำเงินไปทำตามโครงการของตนที่เขียนเสนอขอผู้มาให้แก่คณะกรรมการ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นอาชีพทำการเกษตร เช่น ทำนา เป็นต้น

- การเกิดกิจการใหม่ขึ้นในท้องถิ่น พบว่า หมู่บ้านกล้วยไม่ได้กู้เงินเพื่อไปดำเนินการใหม่แต่เป็นการนำเงินไปเพิ่มทุนให้แก่กิจการเดิม

2) ผลกระทบโดยอ้อม

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

หมู่บ้านกล้วยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย เป็นต้น สมาชิกในชุมชนจะมีความสามัคคีกันมากเพราะ แต่ละครั้งเวลามีปัญหาที่จะมีสมาชิกมาให้ความร่วมมือกันเป็นจำนวนมากกว่า 50% ของสมาชิกทั้งหมด แต่ความซื่อสัตย์ก็จะสังเกตจากการส่งเงินต่าง ๆ จะส่งเงินตรงบ้างไม่ตรงบ้าง สมาชิกในหมู่บ้านนี้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะเวลาเกี่ยวข้าวก็มีการลงแรงกันเกี่ยวข้าว ส่วนยกย่องคนทำความดีก็มีมากเช่นกัน สังเกตจากเวลาทำบุญก็จะประกาศชื่อผู้ทำ และสมาชิกในหมู่บ้านส่วนใหญ่ถ้ามีโอกาสก็จะเรียน เช่น ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น ครอบครัวส่วนใหญ่สามารถให้ความอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกัน สังเกตจากถ้าเลี้ยงครอบครัวไม่ได้ก็คงไม่อยู่รอดจนถึงตอนนี้ ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่ม 5 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพ ก่อกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มปะปา กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มเงินหมู่บ้าน และมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนโดยเป็นการประชุมมีการช่วยเหลือผู้สูงอายุจำนวน 5 ราย โดยการช่วยเหลือจากรัฐ ผู้นำในหมู่บ้านมีความยุติธรรมเพราะเวลามีปัญหาอะไรก็จะเรียกประชุมและช่วยกันหาทางแก้ไข

- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด พบว่า ผลผลิตที่ชาวบ้านได้มากก็จะนำไปขายที่ตลาดในตัวเมือง หรือไม่อย่างนั้นก็มีคนมาเหมาตั้งแต่อยู่ที่แปลงผักเลย ซึ่งผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคาและเราจะขายหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเรา

- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจก็คือ เมื่อชาวบ้านทราบว่าตอนนี้เศรษฐกิจไม่ดี ชาวบ้านก็จะใช้จ่ายให้น้อยลง และรู้จักประหยัดให้มากขึ้น

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้ดูแลส่วนใหญ่มีประสบการณ์จากการประกอบอาชีพเดิมอยู่แล้ว จุดประสงค์ของการกู้ก็เพื่อพัฒนาอาชีพและทำอาชีพเสริมหลังจากการทำมาเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครอบครัว แต่บางครั้งก็ประสบปัญหาขาดทุนเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพเกิดจากปัญหาทางด้านต้นทุนการผลิตที่สูงมาก และมีราคาตกต่ำ
2. ทรัพย์สินของผู้ดูแลและครอบครัว ส่วนใหญ่ก็มีทรัพย์สินไม่มาก มีแต่ที่ดินที่อยู่อาศัย และมีพื้นที่ที่ใช้สำหรับทำมาหากินเท่านั้น ไม่ได้มีมากมาย
3. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกผู้ดูแลส่วนใหญ่จะมีหนี้สินอยู่แล้วไม่มากก็น้อยแล้วแต่ครอบครัวไม่เท่ากัน จะมีหนี้สินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เงินกู้เริ่มตั้งแต่ 10,000 บาทจนถึง 300,000 บาท ส่วนเงินทุนนอกระบบมีอยู่เป็นบางครอบครัวแต่จะมีไม่มาก เพราะเงินกู้นอกระบบก็จะต้องเก็บเงินเป็นรายวัน
4. อาชีพหลักของผู้ดูแล อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ดูแลจะทำอาชีพเกษตรกรรม
5. รายได้ของครอบครัว ก็เพียงพอับค่าใช้จ่าย เพราะส่วนใหญ่ทำการเกษตรอยู่แล้วจึงไม่ต้องซื้อหาอาหารสำเร็จรูป แต่มีบางครอบครัวที่ยังพอมีเงินไว้เหลือเก็บ
6. ประสบการณ์ในการดำเนินงาน จะต้องเคยมีการดำเนินงานมาก่อน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

เงินที่กู้มาได้ ส่วนมากผู้ดูแลนำไปใช้ตรงตามโครงการที่เขียนมา และจะมีส่วนน้อยที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามโครงการที่ขอกู้ ก็คือนำไปใช้ในการชำระหนี้บ้าง

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

การทำกิจกรรมอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า ด้านการใช้จ่ายเงินผู้ดูแลยังใช้จ่ายเงินผู้แบบไม่มีแบบแผน ไม่เป็นระบบไม่มีการทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ส่วนการหาความรู้เพิ่มเติมผู้ดูแลมีการหาความรู้เพิ่มเติมจากการพูดคุยสนทนากับเพื่อนบ้าน ผู้รู้ ครูโทรทัศน์สม่ำเสมอ และอ่านหนังสือบ้างจากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ สำหรับการหาตลาดแบบดั้งเดิมการช่วยเหลือทางด้านตลาดมีเพียงธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ที่มีประกันราคาข้าวและผลผลิต บางอย่าง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

ผลโดยตรง ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ ผลที่ได้จากการปลูกพืช เช่น การทำนา ปลูกผัก ได้นำเงินไปซื้อพันธุ์พืช สารเคมี ปุ๋ย หหมดแล้ว แต่ยังไม่สามารถระบายรับได้เพราะ ขึ้นอยู่กับตลาด สำหรับการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ได้นำไปซื้อพ่อแม่พันธุ์มาเลี้ยงจึงไม่สามารถระบายรับได้ สำหรับการค้าขายและบริการยังคงนำเงินมาหมุนเวียนสม่ำเสมอ ส่วนผู้กู้ที่นำเงินไปลงทุนปลูกผักแล้วนั้นประสบปัญหาการขาดทุนเป็นจำนวนมาก

ผลกระทบโดยตรง คือผู้กู้ได้ขยายกิจการ เช่นผู้กู้ที่กู้ไปทำการค้าก็จะมีเงินทุนหมุนเวียนในร้านมากขึ้นและสามารถนำเงินไปซื้อของมาขายได้มากขึ้น

ผลกระทบโดยอ้อม คือ สมาชิกผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง มีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้นขยายกิจการมากขึ้น มีการจัดการบริการที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น และการยอมรับซึ่งกันและกันเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านกล้วย บรรลุ 5 ข้อ ดังนี้

ข้อ. 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านกล้วยเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่คนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมเห็นความสำคัญมากขึ้น ซึ่งกองทุนสามารถช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้นไม่มากก็น้อย

ข้อ. 2 ระบบบริหารกองทุน บ้านกล้วยมีการตั้งคณะกรรมการ บริหารกองทุนมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเหมาะสม มีการจัดการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ และจัดทำระเบียบที่สอดคล้องกับสภาพของ หมู่บ้านตามความเหมาะสม

ข้อ. 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านกล้วยเปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านได้แสดงความคิดเห็น เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาเห็นได้จากการทำประชาคม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานแต่จะให้ความสำคัญของความคิด ผู้อาวุโสก่อนเสมอ

ข้อ. 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมคนในหมู่บ้านของกองทุนหมู่บ้านกล้วยมีการรวมกลุ่มกัน เช่น กลุ่มออม. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นต้น

ข้อ. 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นของคนในหมู่บ้าน มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีผู้นำที่เข้มแข็ง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

1. ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่
ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ
เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก
2. เกิดการรวมกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกันมีการแบ่งหน้าที่การบริหารงานของกองทุนเงินล้าน
และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เกิดความสามัคคี
3. ประสบการณ์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จมาก่อนเป็นข้อมูล ข้อเสนอแนะให้คนใน
หมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และแนะนำในการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาอาชีพ
ให้ คีขึ้น
4. เกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ภายนอกเพื่อเพิ่มพูน
ความรู้ประสบการณ์การทำงานมากยิ่งขึ้น
5. ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ในรูปแบบของการบริหารจัดการ
กองทุนเงินล้าน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับชาวบ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

1. คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่ง อัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง
ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุน
ให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น
2. คนในหมู่บ้านยังประสบปัญหาขาดทุนในการทำการเกษตร และในการนำเงินไปเสี่ยงก็
ไม่รู้ว่าจะได้กำไรหรือเปล่า เพราะต้นทุนก็แพง
3. ด้านสุขภาพ เมื่อเวลาไม่สบายก็จะทำให้ทำงานไม่ได้และขาดรายได้ และเมื่อไปรักษาก็
ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก
4. สภาพภูมิอากาศที่ไม่เหมาะสม คือ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลทำให้ทำการเกษตรไม่ได้
ผลเท่าที่ควร

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่ม
สมาชิกผู้กู้กองทุนเงินล้าน เป็นกลุ่มแห่งการเรียนรู้ปัญหาร่วมกัน และร่วมกันแก้ปัญหา โดย
การทำประชาคมเพื่อเสริมประสิทธิภาพ และความเข้มแข็งแก่การดำเนินโครงการตลอดจนการ
สร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในหมู่บ้านมีความสามัคคี เสียสละต่อส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรู้ ยกย่องคนทำความดี มีความเป็นผู้นำ ไม่เล่นการพนัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเวลามีงานบุญต่าง ๆ

4. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

- 5.1) ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไป 1 ปี สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินกิจการสามารถก่อให้เกิดรายได้ขยายฐานการผลิต และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้นตามลำดับ
- 5.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม
- 5.3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและมีกระบวนการเรียนรู้ ฟังหาอาศัยซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น และมีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างไปจากเดิม

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

1. ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรมีการยี่ครระยะเวลาในการชำระหนี้จาก 1 ปี ให้ดูจากความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการกู้
2. การบริหารจัดการกองทุนผู้บริหารควรจะมีการกำหนดหน้าที่ที่ชัดเจน และแนวทางปฏิบัติในแนวเดียวกันและปฏิบัติตามหน้าที่อย่างถูกต้อง
3. การนำเงินกู้ไปใช้พัฒนาอาชีพของสมาชิกควรนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้จริง ๆ และมีหลักฐานการใช้จ่ายที่สามารถพิสูจน์ได้
4. การค้นคว้าวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการผู้ขอกู้ที่เสนอ และแนวโน้มของตลาด

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สำนักมาตรฐานการศึกษา, 2545. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้ประกอบการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์แอนด์แพคเกจ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน, และศูนย์ให้คำปรึกษาทางการเงินสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และประชาชน. (ม.ป.ป.). คู่มือการพิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- _____. 2544ก. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- _____. 2544ข. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- เจลีชา นุรีภักดี และคณะ. 2545ก. เอกสารประกอบการวิจัยชุมชน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ โครงการและประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์.
- _____. 2545ข. เอกสารประกอบวิชาสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ โครงการและประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์.
- จิตยา สุวรรณชฎ และคณะ. 2545. เอกสารประกอบการจัดการธุรกิจชุมชน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ โครงการและประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทศรีสยามพริ้นท์แอนด์แพคเกจ จำกัด.

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2544 .คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาการจัดการ โครงการและประเมินโครงการ. นครราชสีมา : บริษัทสมบูรณ์
การพิมพ์ จำกัด.

สมหวัง พิริยานูวัฒน์. 2545. เอกสารประกอบการเรียน ชุดวิชาการประเมินเพื่อการ
พัฒนา. นครราชสีมา : ทัศนทองการพิมพ์ .

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2545. คู่มือ
การทำบัญชี และรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ :
สหมิตรพรินต์ติ้ง.

